

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τμήμα Γεωγραφίας

ΤΙΤΛΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

**«Οι δημογραφικές εξελίξεις όπως αυτές προβάλλονται μέσα
από τον ελληνικό τύπο κατά την τελευταία δεκαετία»**

Πτυχιακή εργασία της: Γεωργουσάκη Αλεξάνδρας

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2010

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τμήμα Γεωγραφίας

ΤΙΤΛΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

**«Οι δημογραφικές εξελίξεις όπως αυτές προβάλλονται μέσα από
τον ελληνικό τύπο κατά την τελευταία δεκαετία»**

Πτυχιακή εργασία της: Γεωργουσάκη Αλεξάνδρας

Επιβλέπων καθηγήτρια: κα Τραγάκη Αλεξάνδρα

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2010

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος.....	σελ.4
Περίληψη	σελ.6
Περίληψη στην αγγλική	σελ.8
Μεθοδολογική προσέγγιση.....	σελ.9
Κεφάλαιο 1)Συζήτηση περί δημογραφικών θεμάτων	σελ.13
1.1)Συσχέτιση δημογραφικών μεταβολών με την οικονομία και την ασφάλιση.....	σελ.23
1.2)Η συμβολή των μεταναστών στη δημογραφία της Ελλάδας και της Ευρώπης... ..	σελ.32
1.3)Δημογραφικά συγκριτικά στοιχεία στην ελληνική επικράτεια και σε άλλες χώρες εκτός και εντός ΕΕ.....	σελ.48
1.4)Οι δημογραφικές επιπτώσεις από τις συνήθειες των Ελλήνων.....	σελ.55
Συμπεράσματα.....	σελ.55
Παράρτημα	σελ.59
Βιβλιογραφία	σελ.72

Πρόλογος

Η παρούσα πτυχιακή εργασία ασχολείται με τις δημογραφικές εξελίξεις όπως αυτές προβάλλονται μέσα από τον ελληνικό τύπο κατά την τελευταία δεκαετία. Σκοπός της εργασίας, είναι η αναζήτηση των τρόπων παρουσίασης που χρησιμοποιούν οι δημοσιογράφοι για τα δημογραφικά ζητήματα της Ελλάδας και άλλων χωρών του εξωτερικού.

Οι τρόποι παρουσίασης του θέματος, που θα ανακαλυφθούν, πρόκειται να είναι πολλοί και να διαφέρουν ανά εφημερίδα, έτος και δημοσιογράφο. Παρόλα αυτά τα θέματα που απασχόλησαν και επρόκειτο να αναλυθούν εκείνη την περίοδο είναι συγκεκριμένα σε όλες τις εφημερίδες. Κύρια ασχολία αποτέλεσε, όπως θα διαπιστωθεί παρακάτω, η γήρανση του πληθυσμού και τα προβλήματα που θα επιφέρει στην οικονομία και το ασφαλιστικό σύστημα κυρίως της Ελλάδας αλλά και των άλλων χωρών. Επίσης σχολιάζεται θετικά η ύπαρξη μεγάλου αριθμού μεταναστών στη χώρα μας, καθώς όπως υποστηρίζεται, συμβάλουν στη δημογραφική και οικονομική εξέλιξή της. Ακόμα πραγματοποιείται σύγκριση διάφορων δημογραφικών δεικτών ανάμεσα στην Ελλάδα και άλλες χώρες, παρουσίαση του τρόπου που οι διαφορές δημιουργούν προβλήματα στον ελλαδικό χώρο, καθώς και υπαινιγμός για τις κακές συνήθειες των Ελλήνων και πώς αυτές επηρεάζουν τον πληθυσμό.

Τέλος θα αναλυθεί ο τρόπος παρουσίασης εκ μέρους των δημοσιογράφων, για την αλλαγή του ρόλου της γυναίκας στην κοινωνία, από τα παλαιότερα έτη έως σήμερα καθώς και την διαφοροποίηση της σύστασης της οικογένειας. Επίσης αναλύονται και παρουσιάζονται κοινωνικά θέματα όπως τα ναρκωτικά και το AIDS και η επίδρασή τους στον πληθυσμό.

Όλοι οι παραπάνω είναι τρόποι που χρησιμοποιούν οι δημοσιογράφοι, όπως θα διαπιστωθεί, για να στηρίξουν με τις δικές τους απόψεις και με το δικό τους ύφος, τις μεταβολές του πληθυσμού. Κύριος προβληματισμός της συγκεκριμένης μελέτης είναι να παρουσιαστούν οι τρόποι που χρησιμοποιούν οι δημοσιογράφοι για να προβάλουν τις δημογραφικές μεταβολές.

Περίληψη

Σκοπός της μελέτης ήταν να προβληθούν οι τρόποι που παρουσιάζουν οι δημοσιογράφοι στις εφημερίδες τις δημογραφικές μεταβολές. Για την ανάλυση χρησιμοποιήθηκαν 5 εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας, ημερήσιας και εβδομαδιαίας έκδοσης την χρονική περίοδο 1999-2010. Η αναζήτηση των άρθρων πραγματοποιήθηκε αποκλειστικά από την ιστοσελίδα της εκάστοτε εφημερίδας. Οι εφημερίδες αυτές είναι το Έθνος, η Ελευθεροτυπία, Το Βήμα, η Καθημερινή και Τα Νέα.

Οι κύριοι προβληματισμοί που προέκυψαν περιορίστηκαν στις παρακάτω θεματικές ενότητες. Την συσχέτιση των δημογραφικών μεταβολών με την οικονομία και την ασφάλιση. Όπου οι δημοσιογράφοι εμφανίστηκαν κατηγορηματικοί στο ότι η ελληνική οικονομία πάσχει και θα πάσχει έως ότου ο πληθυσμός αυξηθεί, τονίζοντας πως η δημογραφία μας καταρρέει και δεν υπάρχει σωτηρία για το ασφαλιστικό σύστημα.

Την συμβολή των μεταναστών στη δημογραφία της Ελλάδας και της Ευρώπης, όπου εδώ οι δημοσιογράφοι στάθηκαν πολύ θετικοί στην ύπαρξη μεταναστών στη χώρα μας. Υποστήριξαν, όμως, πως ανάγκη αποτελεί να συσταθεί μεταναστευτική πολιτική. Ακόμα, αναφέρθηκαν στα δημογραφικά συγκριτικά στοιχεία της ελληνικής επικράτειας και άλλων χωρών εκτός και εντός ΕΕ, όπου παρουσιάστηκε η χώρα μας ως η πιο γηρασμένη στην Ευρώπη και δόθηκε έμφαση από τους δημοσιογράφους για την πληθυσμιακή μας υστέρηση σε σχέση με την Τουρκία και την Αμερική, θίγοντας θέματα αντιπαλότητας προερχόμενα από το παρελθόν.

Όπως επίσης και τις δημογραφικές επιπτώσεις από τις συνήθειες των Ελλήνων, αφού ο Έλληνας έχει τις πιο κακές συνήθειες από όλους τους ευρωπαίους. Υποστηρίζεται από τους δημοσιογράφους πως αν άλλαζε κάποιες συνήθειες ο Έλληνας θα ζούσε περισσότερα χρόνια. Ακόμα πραγματοποιείται αναφορά στο ρόλο της οικογένειας και της γυναίκας και κατά πόσο αυτός έχει διαφοροποιηθεί αλλά και σε άλλα κοινωνικά προβλήματα όπως τα ναρκωτικά.

Παρουσιάζεται ένας πίνακας με όλες τις φράσεις που χρησιμοποιήθηκαν στο κείμενο και προδίδουν ξεκάθαρα την άποψη των δημοσιογράφων απέναντι σε όλα τα παραπάνω θέματα. Μέσα από το κείμενο θα γίνει σαφής η εικόνα που θέλει να παρουσιάσει ο κάθε δημοσιογράφος την χρονική περίοδο που γίνεται η μελέτη.

Abstract

The purpose of this study was to promote ways of journalists in the newspapers the demographic changes. For the analysis, five newspapers are used with daily and weekly version for the years 1999-2010. The research for articles made only from the WebPages. The Newspapers are, “Nation”, “Liberty of the press”, “The step”, “Daily” and “The News”.

The main concerns were limited to the following thematic sections. The relation of demographic changes in the economy and insurance scheme, where journalists appeared unequivocal that the Greek economy is suffering and will suffering until the population increased, noting that the our demography collapse and there is no salvation for the insurance scheme.

The contribution of immigrants to the demographic problems of Greece and Europe, where the journalists were very positive for the presence of immigrants’ policy. The demographic comparisons in the Greek territory and in the other countries inside and outside the EU, which presented our country as the most ageing in Europe and was highlighted by journalists about the population gap in our relationship with Turkey and America by addressing issues of rivalry from the past.

As well as the demographic problems affect in the habits of the Greeks. Greek people have the worst habits of all Europeans. Journalists supported that if Greeks change some of their habits would live longer. Even the specialists made references to the role of family and women in society in addition with other social problems as drugs. Through the text will make clear how every journalist presents the topics for all the time where study took place.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Η παρούσα μελέτη εστιάζει στην ανάλυση της προσέγγισης των δημογραφικών εξελίξεων και του τρόπου που αυτές παρουσιάζονται μέσα από τον ελληνικό τύπο. Στόχος της εργασίας είναι να περιγράψει τη συζήτηση που αναπτύσσεται γύρω από θέματα δημογραφικού ενδιαφέροντος εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται και αναλύονται από άρθρα του ημερήσιου και εβδομαδιαίου τύπου κατά την περίοδο 1999-2010. Παράλληλα διερευνώνται ενδεχόμενες διαφοροποιήσεις μεταξύ διαφορετικών εφημερίδων καθώς και διαχρονικές αλλαγές στον τρόπο προσέγγισης των δημογραφικών θεμάτων. Η ανάλυση αφορά 201 άρθρα που προέρχονται από τις εφημερίδες Τα Νέα, Το Βήμα, Ελευθεροτυπία, Έθνος και Καθημερινή. Οι παραπάνω εφημερίδες επιλέχθηκαν καθώς είναι ευρείας κυκλοφορίας, ημερήσιες και εβδομαδιαίες, ώστε να αντληθούν όσο το δυνατόν περισσότερα άρθρα που θα βοηθήσουν στην πολύπλευρη μελέτη του θέματος.

Έναυσμα για τη συγκεκριμένη εργασία αποτέλεσαν κάποιες παρόμοιες μελέτες που έχουν εκπονηθεί στο εξωτερικό¹.

Τα αποτελέσματα των παραπάνω μελετών θα συγκριθούν με τα συγκεκριμένα που θα διεξαχθούν από την παρούσα εργασία, στο τέλος, ώστε να διαπιστωθεί αν υπάρχει κάποια αντιστοιχία ανά τα έτη μελέτης και ανά Ήπειρο.

Η έρευνα για την αναζήτηση σχετικών με το θέμα της εργασίας άρθρων, πραγματοποιήθηκε με αναζήτηση στο διαδίκτυο του ηλεκτρονικού αρχείου των επιλεγμένων εφημερίδων χρησιμοποιώντας λέξεις-κλειδιά προκειμένου να εντοπισθούν τα σχετικά άρθρα. Η επιλογή της παραπάνω διαδικασίας έγινε διότι, αφενός διευκολύνει τη διαδικασία αναζήτησης και αφετέρου διότι επιτρέπει την οριοθέτηση του αριθμού των άρθρων καθώς η συλλογή τους έγινε συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

¹ Ενδεικτικά αναφέρονται « The popular Debate about low fertility: An analysis of the German Press, 1993-2001 » των Laura Stark και Hans Peter Kohler από το Πανεπιστήμιο του Princeton και του Πανεπιστημίου της Pennsylvania αντίστοιχα, η εργασία « The debate over low fertility in the popular press: A cross-national comparison, 1998-1999 » των ίδιων πανεπιστημιακών καθώς και η μελέτη « I lead an ordinary life » Media discourses on falling fertility in Australia της Shirlene Badger, του Πανεπιστημίου του Queensland.

Οι λέξεις-κλειδιά (keywords) που χρησιμοποιήθηκαν για την εύρεση των άρθρων ήταν, «δημογραφική εξέλιξη», «δημογραφία», «ελληνικός πληθυσμός», «εξέλιξη πληθυσμού», «πληθυσμός», «γονιμότητα», «γεννητικότητα» και «θνησιμότητα». Λέξεις και μικρές φράσεις που είναι άμεσα συνδεδεμένες με το νόημα της έρευνας και της έννοιας της δημογραφίας και τις εξελίξεις του πληθυσμού.

Από τη διαδικασία αναζήτησης προέκυψαν 201 άρθρα συναφή με τους όρους αναζήτησης. Όμως έπειτα από την προσεκτική ανάγνωση των παραπάνω άρθρων, επιλέχθηκαν τα 145 άρθρα από αυτά που απαντούν ακριβώς στους παραπάνω όρους.

Τα υπόλοιπα 56 άρθρα που τελικά εξαιρέθηκαν από την ανάλυση αφορούν περισσότερο θέματα υγείας, την εξέλιξη της επιστήμης και την αντιμετώπιση των ασθενειών.

Τα άρθρα που τελικά χρησιμοποιήθηκαν, κατανέμονται ως εξής: από την εφημερίδα Τα Νέα προέρχονται 28 άρθρα, από την Καθημερινή και το Έθνος 30, από την από την Ελευθεροτυπία επελέγησαν 26 άρθρα και τέλος από το Βήμα 31 άρθρα. Από τα 31 άρθρα του Βήματος τα 16 προέρχονται από τον εβδομαδιαίο τύπο, όπως επίσης και τα 9 άρθρα από τα 30 της Καθημερινής. Μέσα από την ανάλυση αυτών των άρθρων θα αναδειχθεί η στάση των δημοσιογράφων απέναντι σε σοβαρά ζητήματα όπως το δημογραφικό.

Αναμένεται να διαπιστωθεί κατά πόσο και σε ποιες χρονικές περιόδους αλλάζει ο τρόπος που παρουσιάζεται το φαινόμενο της χαμηλής γεννητικότητας στη χώρα και κατά πόσο αυτό συνδέεται με άλλα θέματα οικονομικά (όπως το ασφαλιστικό και τις συντάξεις), ή κοινωνικά, καθώς και οι συνέπειες του φαινομένου σε όλες τις πτυχές της καθημερινότητας

Επίσης ο ρόλος των μεταναστών σε κάποιες εφημερίδες και σε κάποιες χρονιές, μονοπωλεί το ενδιαφέρον των δημοσιογράφων ως προς την εισφορά τους στην ελληνική κοινωνία, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της Ευρώπης στο δημογραφικό και την ανάπτυξη.

Επίσης θα διερευνηθεί κατά πόσο το φαινόμενο παρουσιάζεται μόνο στην ελληνική του διάσταση ή αντίθετα αν γίνεται σύγκριση των δημογραφικών τάσεων ανάμεσα σε Ευρωπαϊκές χώρες και την Ελλάδα.

Όπως έχει αναφερθεί τα έτη που θα μελετηθούν είναι από το 1999 έως και το 2010. Παρόλα αυτά υπάρχει ανομοιογένεια ως προς το πλήθος των άρθρων σε κάθε έτος και σε κάθε εφημερίδα. Έτσι σε μια χρονιά μπορεί να υπάρχουν άρθρα για 2 εφημερίδες ή ακόμα και για 4. Για παράδειγμα το έτος 1999 και 2000 τα άρθρα που αφορούν τη μελέτη των δημογραφικών εξελίξεων περιορίζονται στις εφημερίδες Τα Νέα και Βήμα. Αντίθετα το έτος 2002 υπάρχουν άρθρα κατάλληλα από τις εφημερίδες Έθνος, Ελευθεροτυπία, το Βήμα και η Καθημερινή.

Επίσης το 2006 βρέθηκαν άρθρα μόνο στην εφημερίδα Έθνος. Αυτό ισχύει για τα αρχεία των ιστοσελίδων των εφημερίδων και τη συγκεκριμένη περίοδο έρευνάς μου.

Θα παρουσιαστούν γραφήματα με τα έτη και τις εφημερίδες ώστε να δειχθεί η μεταβολή του αριθμού των επιλεγμένων άρθρων ανά έτος καθώς και η ανομοιομορφία και προς τα έτη αλλά και προς τις εφημερίδες.

Ακόμα υπάρχουν κάποιες φράσεις στα άρθρα οι οποίες δείχνουν ακριβώς την στάση των δημοσιογράφων στα δημογραφικά θέματα. Αυτές θα παρουσιαστούν μέσα στο κείμενο αλλά και συγκεντρωμένες σε έναν πίνακα.

Αξίζει να τονιστεί ότι σκοπός αυτής της μελέτης δεν είναι να καταγραφούν και να παρουσιαστούν τα δημογραφικά προβλήματα και οι τομείς που επηρεάζονται στη χώρα μας αλλά και γενικότερα. Ο σκοπός είναι να παρουσιαστεί ο τρόπος που οι δημοσιογράφοι στις συγκεκριμένες εφημερίδες και τα συγκεκριμένα έτη παρουσιάζουν τις δημογραφικές εξελίξεις. Όπως επίσης με τι υπάρχει συσχέτιση πώς είναι η στάση και ποια τα μέσα που χρησιμοποιούν για να δώσουν έμφαση στα λόγια τους.

Συζήτηση περί δημογραφικών θεμάτων.

Σκοπός της έρευνας αυτής όπως έχει ήδη τονιστεί είναι να καταγραφεί η παρουσίαση των δημογραφικών μεταβολών εκ μέρους κάποιων συντακτών στις εφημερίδες που έχουν επιλεγεί.

Η παρουσίαση αυτή γίνεται με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Δεν είναι δυνατός ο σαφής διαχωρισμός των εφημερίδων, ή των ετών μελέτης, αφού δεν υπάρχει μονόπλευρη παρουσίαση από καμιά εφημερίδα και για κανένα έτος. Δηλαδή δεν θα μπορούσε να παρουσιαστεί πως το ένα έτος μιλά για την συσχέτιση των δημογραφικών μεταβολών με την οικονομία της Ελλάδας, για παράδειγμα και το επόμενο έτος για την συμβολή των μεταναστών στη δημογραφία. Όλες οι εφημερίδες που χρησιμοποιήθηκαν παραθέτουν τους ίδιους προβληματισμούς αλλά με διαφορετικό τρόπο και σε διαφορετική έκταση.

Τα 4 κεφάλαια που θα ακολουθήσουν επιλέχθηκαν γιατί η θεματολογία τους υπερίσχυε σε ανάλυση σε όλες τις εφημερίδες.. Ήταν οι βασικότερες συνδέσεις και συζητήσεις που δημιουργήσαν οι δημοσιογράφοι μέσα από τα άρθρα τους. Αυτά είναι, η συσχέτιση των δημογραφικών μεταβολών με την οικονομία και την ασφάλιση, η συμβολή των μεταναστών στη δημογραφία της Ελλάδας και της Ευρώπης, δημογραφικά συγκριτικά στοιχεία στην Ελληνική επικράτεια και σε άλλες χώρες εκτός και εντός ΕΕ και τέλος, παρουσιάζονται οι δημογραφικές επιπτώσεις από τις συνήθειες των Ελλήνων.

Εκτός από τις παραπάνω μεγάλες θεματικές ενότητες, στα άρθρα υπήρχε και καθαρός προβληματισμός για την γήρανση του πληθυσμού, το χαμηλό ποσοστό γεννητικότητας και την μείωση του πληθυσμού που αναμένεται τις επόμενες δεκαετίες, χωρίς την εμπλοκή άλλων θεματικών ενοτήτων μέσα σε αυτά. Ο προβληματισμός επικεντρωνόταν στα παραπάνω θέματα.

Χαρακτηριστικές φράσεις μέσα από τα άρθρα:

*“Η γονιμότητα στην Ελλάδα προβλεπτέ να παραμείνει
ως το 2050 κάτω του ορίου αντικατάστασης των γενεών
που έχει προσδιοριστεί²”*

*“Ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά γονιμότητας
στην ΕΕ κατέχει η Ελλάδα γεγονός που αποτελεί βασική
αιτία της γήρανσης του πληθυσμού στη χώρα³”*

*“Περισσότερα γηροκομεία και λιγότερους βρεφονηπιακούς
σταθμούς θα χρειαστούν τα επόμενα χρόνια οι Έλληνες⁴”*

*“Η αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων στη χώρα μας
είναι μη ανάστερη διαδικασία⁵”*

*“Η Ελλάδα χρόνο με το χρόνο γερνάει και
μικραίνει⁶”*

² Οι Έλληνες ζουν περισσότερο αλλά γενούν λιγότερο, 3/4/2007, Το Βήμα.

³ «Υπογεννητικότητα απειλεί την Ελλάδα, 6/3/2007, Το Βήμα.

⁴ Γηροκομείο το 2030 η Ελλάδα, 18/4/2007, Το Βήμα

⁵ Είμαστε χώρα ηλικιωμένων , 17/1/2009, Το Βήμα

⁶ Τίτλος άρθρου που δημοσιεύθηκε 28/9/2007 στην εφημερίδα Ελευθεροτυπία.

Οι παραπάνω φράσεις βρίσκονται σε άρθρα που ο κύριος προβληματισμός τους είναι η γήρανση του πληθυσμού. Επίσης γίνεται εμφανές ότι μιλούν για αναπόφευκτα γεγονότα και με απόλυτη σιγουριά για το μέλλον της χώρας. Γενικότερα υπάρχει μεγάλη απαισιοδοξία ως προς το μέλλον του πληθυσμού της Ελλάδας. Θεωρείται ότι η μείωση και η γήρανση του πληθυσμού είναι κάτι αναπόφευκτο. Χαρακτηρίζεται η κατάσταση στην Ελλάδα ως «θλιβερή⁷» όπως επίσης ότι το μέλλον είναι «δυσοίωνα» και ότι «καταρρέουμε δημογραφικά»

Οι προβλέψεις για το μέλλον της Ελλάδας δεν είναι καθόλου καλές αλλά ούτε υπάρχει η διάθεση για να παρουσιαστούν καλές. Αντιθέτως υπάρχει μια δόση υπερβολής παρόλο που στην πλειοψηφία τους, τα άρθρα χρησιμοποιούν στοιχεία από στατιστικές υπηρεσίες και έρευνες.

Ένα άλλο θέμα το οποίο δεν παρουσιάζεται στα 4 υπό κεφαλαία είναι αυτό της αλλαγής της σύστασης της οικογένειας. Η οικογένεια στην Ελλάδα έχει αλλάξει πολύ από τα παλαιότερα χρόνια. Από τις γεννήσεις πολλών παιδιών παλαιότερα σήμερα γεννιούνται 1 και 2⁸. Το κόστος για την απόκτηση παιδιού αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για τα νέα ζευγάρια.

Επίσης ο ρόλος της γυναίκας έχει αλλάξει. Δεν είναι πλέον η νοικοκυρά και μόνο, του σπιτιού. Έχει βγει στην αγορά εργασίας διεκδικώντας την ανεξαρτησία της αλλά και γιατί η συνεισφορά του μισθού στα οικογενειακά έξοδα είναι απαραίτητη στη σύγχρονη κοινωνία. Ο μέσος όρος μιας γυναίκας που παντρεύεται έχει αυξηθεί με αποτέλεσμα να μειώνονται και τα χρόνια όπου μπορεί να φέρει παιδιά στο κόσμο⁹. Οι νέοι προτιμούν την συντροφικότητα και την αγάπη αλλά να υπάρχει και ελευθερία. Για αυτό το λόγο όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ένα άρθρο είμαστε χώρα με μοναχοπαίδια¹⁰.

⁷ «Θλιβερή κατάσταση», Πρώτοι στη βρεφική θνησιμότητα, 11/8/2001, Καθημερινή

⁸ «Από την παραδοσιακή στη μονογονεϊκή οικογένεια» 25/11/1999, Τα Νέα

⁹ «Όλο και μεγαλύτερες παντρεύονται οι γυναίκες», Ελευθεροτυπία»13/5/2008

¹⁰ «Χώρα... με μοναχοπαίδια», 30/12/2004, Τα Νέα.

Ακόμα βασικός λόγος για την απόκτηση λιγότερων παιδιών είναι και τα διαζύγια¹¹. Τα οποία πλέον είναι πολύ συχνά στη χώρα μας. Έτσι εκτός το ότι περνάει η οικογένεια από την παραδοσιακή μορφή της στην ύπαρξη ενός μόνο γονέα, η γέννηση των παιδιών παρουσιάζει πτωτική τάση. Χαρακτηριστικοί τίτλοι άρθρων είναι:

“Από την παραδοσιακή στη μονογονεϊκή οικογένεια”, 25/11/1999, Τα Νέα

“Χωρά με μοναχοπαιδιά”, 30/12/2004, Τα Νέα

“Που χρόνος για παιδιά”, 24/8/2002, Τα Νέα

Επίσης κάποιες φράσεις οπου είναι πολύ χαρακτηριστικές:

“Ο οικογενειακός προγραμματισμός των νέων

ζευγαριών αρχίζει από την καριέρα¹²”

“Αγάπη μου το παιδί σου και το παιδί μου μαλώνουν

με παιδί μας¹³”

“Αλλά και το τελετουργικό στοιχείο του θρησκευτικού γάμου

που προσέλκυε τους νεόνυμφους και τις οικογένειες

τους δεν «τραβάει» πλέον όπως στο παρελθόν¹⁴”

¹¹ «Οδεύουμε προς μια κοινωνία γερόντων», 13/5/2008, Το Βήμα

¹² «Γιατί οι Έλληνες δεν κάνουν παιδιά», 12/12/1999, Το Βήμα.

¹³ «Η οικογένεια στην Ελλάδα», 5/5/2008, Έθνος

¹⁴ «Όλο και μεγαλύτερες παντρεύονται οι γυναίκες», 13/5/2008, Ελευθεροτυπία

Όμως αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχουν και θετικά στοιχεία τα οποία παρουσιάζονται για τη νέα πραγματικότητα της κοινωνίας μας. Ένας παράγοντας λοιπόν, που επηρεάζεται θετικά συμφωνά με τους δημοσιογράφους την περίοδο αυτή είναι αυτός της ανεργίας. Η ανεργία αποτελεί μάλιστα της εποχής μας αλλά και των παλαιότερων ετών¹⁵, διαχρονικό πρόβλημα για όλες τις κοινωνίες ποσό μάλλον για την ελληνική. Ειδικά σήμερα που η οικονομική κατάσταση της χώρας είναι δύσκολη, όπως τονίζεται, η ανεργία αυξάνει δραματικά.

Οι δημοσιογράφοι έρχονται με τη σειρά τους να δώσουν μια θετική εικόνα για την ανεργία και τον πληθυσμό. Βασικά δίνουν μια θετική νότα μέσα από αρνητικά γεγονότα που επηρεάζουν όλους μας. Ισχυρίζονται πως οι λιγότερες γεννήσεις μείωσαν την ανεργία. Γίνεται σύνδεση ενός αρνητικού γεγονότος με ένα θετικό. Αφού δεν υπάρχουν νέα παιδιά δεν υπάρχει και ανεργία.

Τα νέα ζευγάρια καθυστερούν πολύ να μπουν στη διαδικασία αναπαραγωγής με αποτέλεσμα να φέρνουν στον κόσμο λιγότερα παιδιά. Έτσι δεν υπάρχουν πολλοί νέοι άνθρωποι ώστε να επιζητούν την εργασία και να είναι άνεργοι. Χαρακτηριστικά αναφέρεται πως μπορεί να υπάρχουν και κενές θέσεις εργασίας και να υπάρξει πρόβλημα ως προς την ανάπτυξη της χώρας. Πολλές θέσεις εργασίας θα είναι κενές μειώνοντας την παραγωγικότητα της χώρας αλλά και την ανεργία¹⁶.

Εδώ τώρα καλούνται οι άνθρωποι που έχουν μεταναστεύσει στη χώρα μας να δώσουν λύση στο παραπάνω πρόβλημα. Το άλλο θετικό λοιπόν που προστίθεται σε όλη την ερευνά, είναι οι μετανάστες αλλά ως προς την προσφορά τους στη κοινωνία. Παραπάνω αναφέρθηκε πως η ανεργία έχει μειωθεί αφού δεν υπάρχουν νέοι ώστε να είναι άνεργοι. Με αποτέλεσμα να έχει ως συνέπεια σε βάθος χρόνου να δημιουργούνται κενές θέσεις εργασίας θέτοντας την παραγωγικότητα της χώρας σε κίνδυνο.

¹⁵ «Μείωση των ανέργων «χάρη στη μείωση των γεννήσεων», 13/3/2008, Ελευθεροτυπία

¹⁶ «Η κρυφή δημογραφία της παραγωγικότητας», 1/9/2002, Καθημερινή

Οι μετανάστες λοιπόν μονό καλό έκαναν στη χωρά μας κατά τον ισχυρισμό των δημοσιογράφων. Ο παραπάνω κίνδυνος εξαλείφεται με την δική τους παρουσία. Οι κενές θέσεις συμπληρώνονται από εκείνους. Ειδικότερα σε επαγγέλματα που οι Έλληνες δεν δέχονται να εργαστούν. Έτσι ο ίδιος ο μετανάστης γίνεται παραγωγικός και αυξάνει και την παραγωγικότητα της χωράς¹⁷.

Επίσης η θετική στάση των δημοσιογράφων ως προς τους μετανάστες φανερώνεται από την παρουσίαση που πραγματοποιείται για την επαρχία της Ελλάδας και την προσφορά τους εκεί. Οι μετανάστες διαμένουν σε επαρχίες και μικρά χωριά καθώς εκεί προσφέρεται πλήθος εργασιών, κυρίως στον αγροτικό τομέα. Έτσι ζουν στην επαρχία και δημιουργούν οικογένεια και παιδιά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αυξάνεται ο πληθυσμός της χωράς ευρύτερα, ο πληθυσμός της επαρχίας και ειδικότερα του χωριού, όπως υποστηρίζεται¹⁸. Το χωριό δεν σβήνει από τις παλαιότερες τάσεις αστικοποίησης των πολιτών αλλά αναβιώνει με τα παιδιά των μεταναστών. Ως συνέπεια τα σχολεία των περιοχών δεν κλείνουν, οι θέσεις εργασίας των εκπαιδευτικών καλύπτονται και δεν δημιουργείται περαιτέρω ανεργία.

Τα κυριότερα θετικά στοιχεία που παρουσιάζονται σε όλα τα χρόνια της μελέτης είναι τα 2 παραπάνω. Η μείωση της ανεργίας λόγω της μείωσης του πληθυσμού αλλά και οι μετανάστες με τους διάφορους τρόπους που συμβάλλουν στην εξέλιξη της ελληνικής κοινωνίας. Παρατηρείται λοιπόν από όλα τα παραπάνω, ποσό θετικά παρουσιάζεται η ύπαρξη μεταναστών στην Ελλάδα. Ενδεικτικά αναφέρεται στα άρθρα:

“Η εισροή των παιδιών μεταναστών (ως αποτέλεσμα της ενσωμάτωσης των οικογενειών μεταναστών στην ελληνική κοινωνία) διαγράφεται έντονα τα τελευταία 5 χρονιά καθώς από τότε αρχίζει συμφωνά με την καταγραφή να εξαλείφεται το φαινόμενο της διαρροής των μαθητών που συνοδεύει επί πολλά χρονιά τη φοίτηση στα σχολεία¹⁹”

¹⁷ «Ελιξίριο αντί γήρανσης της Ελλάδας η αθρόα εισροή μεταναστών», 12/3/2009, Καθημερινή

¹⁸ «Η κρυφή δημογραφία της παραγωγικότητας», 1/9/2002, Καθημερινή

¹⁹ «Οι μετανάστες γέμισαν τα σχολεία», 19/12/2007, Ελευθεροτυπία.

“Αν δεν υπήρχαν αυτά τα παιδιά τα πράγματα θα ήταν χειροτέρα²⁰”

Χαρακτηριστικός τίτλος αναφέρει:

“Μείωση των ανέργων «χάρη στη μείωση των γεννήσεων»²¹”

Η κατάσταση στην Ελλάδα από τη μείωση του πληθυσμού παρουσιάζεται ως μη αναστρέψιμη. Παρόλα αυτά γίνεται λόγος από τους δημοσιογράφους, παρουσιάζοντας διάφορους τρόπους δράσης, ώστε να μπορέσει να αντιμετωπιστεί η νέα σύσταση της κοινωνίας.

Ασκείται έντονη κριτική στο κράτος για τα ελλιπή μετρά που έχει πάρει. Υποστηρίζεται ότι αν το κράτος πρόνοιας αφυπνιστεί, ίσως και να έχουμε μια κοινωνία που αναπτύσσεται και ευημερεί. Θα πρέπει λοιπόν σύμφωνα με τους δημοσιογράφους το κράτος να φροντίσει ώστε οι πολίτες να είναι ενημερωμένοι για διάφορες ασθένειες ώστε να μπορούν να αποφευχθούν²². Επίσης να φροντίσει τους ανθρώπους που είναι εθισμένοι σε διάφορες εξαρτήσεις, όπως το ποτό και τα ναρκωτικά και να βρει τρόπους ώστε οι πολίτες να μην υποκύπτουν σε τέτοιες διεξόδους.

Ακόμα γίνεται έντονη αναφορά ως προς τα μηδαμινά κίνητρα που δίνει το κράτος στα νέα ζευγάρια για να αποκτήσουν πολλά παιδιά. Στη σημερινή κοινωνία ανάγκη αποτελεί τόσο και τα δύο μέλη μιας οικογένειας να εργάζονται διότι ένας μισθός δεν επαρκεί ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες της. Έτσι υπάρχει ακόμα μια δυσκολία για τα

²⁰ «Αδειάζουν τα θρανία στα σχολεία», 22/6/2005, Τα Νέα

²¹ Δημοσιεύθηκε στην Ελευθεροτυπία στις 13/3/2008.

²² «Θανατηφόρες συνήθειες», 18/10/2007, Έθνος

νέα ζευγάρια αφού εργάζονται, ως προς την ομαλή συμβίωση και τη δημιουργία οικογένειας.

Καλείται τώρα το κράτος από τους δημοσιογράφους να δώσει μια λύση. Αναφέρεται λοιπόν ότι η Ελλάδα έχει από τα χαμηλότερα, αν όχι τα χαμηλότερα επιδόματα παιδιών και οικογένειας²³. Τα νέα ζευγάρια δεν απολαμβάνουν τα ειδικά προνομία που έχουν τα αλλά Ευρωπαϊκά ζευγάρια, με αποτέλεσμα να αποθαρρύνονται ως προς την απόκτηση παιδιών. Για αυτό το λόγο θα πρέπει να ληφθούν μετρά για να αποκτήσουν τα ζευγάρια απογόνους και να αποφευχθούν οι συνέπειες από την γήρανση του πληθυσμού²⁴.

Επίσης αναγκαία αποτελεί η ύπαρξη μεταναστευτικής πολιτικής καθώς και έλεγχος των εισροών στη χώρα μας. Οι μετανάστες προσφέρουν και θα προσφέρουν στην κοινωνία μας αλλά θα πρέπει να υπάρξουν μετρά για αυτούς²⁵ ώστε να είναι νόμιμοι και να έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους άλλους εργαζομένους αλλά και να υπάρχει έλεγχος από το κράτος για τον αριθμό τους ώστε να υπολογίζεται κάθε φορά το εύρος εισροής. Με αυτόν τον τρόπο θα αποτραπεί το παραεμπόριο καθώς και άλλοι παράνομοι φορείς που όπως υποστηρίζεται συμβάλουν οι μετανάστες στην ανάπτυξη τους.

Μια ακόμα δράση που θα μπορούσε να ωφελήσει την κοινωνία μας σύμφωνα με τους δημοσιογράφους είναι η ανάπτυξη νέων επιστημών της γηριατρικής²⁶. Η κοινωνία μας πλέον έχει νέα σύσταση²⁷. Η γήρανση του πληθυσμού είναι δεδομένη όπως υποστηρίζεται. Αυτό λοιπόν που θα πρέπει να γίνει είναι να αναπτυχθούν τομείς όπου θα κάνουν τη ζωή των ατόμων της τρίτης ηλικίας πολύ καλύτερη. Σε άλλες χώρες της Ευρώπης έχει αναπτυχθεί η επιστήμη της γηριατρικής σε αρκετά μεγάλο βαθμό.

²³ «Η Ελλάδα έχει από τα λιγότερα και χαμηλότερα επιδόματα παιδιών και οικογένειας στην Ευρώπη, τα οποία για τη συντριπτική πλειονότητα του εργατικού δυναμικού καλύπτουν μόλις το 5% του μηνιαίου εισοδήματος», 13/3/2004, Τα Νέα.

²⁴ «Πρόβλημα ηλικιών», 13/3/2005, Καθημερινή

²⁵ «Μετανάστες γιατί χανόμαστε», 15/4/2004, Ελευθεροτυπία

²⁶ « Το 17% των Ελλήνων είναι άνω των 65 ετών », 1/10/2008, Έθνος

²⁷ «»Η κοινωνία σε μετάλλαξη», 17/12/2002

Το ίδιο θα πρέπει να συμβεί και στην Ελλάδα. Η ανάπτυξη επιστημών για την τρίτη ηλικία αλλά και παρεμφερών επαγγελμάτων θα βοηθήσει στις νέες συνθήκες της κοινωνίας, θα προσφέρει καλύτερη ποιότητα ζωής στους ανθρώπους της 3^{ης} ηλικίας. Ακόμη νέες θέσεις εργασίας, νέους τομείς επιστήμης και άμεση επαγγελματική αποκατάσταση για τους νέους καθώς και μείωση της ανεργίας²⁸.

Όλα τα παραπάνω είναι οι πολιτικές και οι δράσεις που προτείνουν μέσα από τα άρθρα τους οι δημοσιογράφοι, για να εξελιχθεί η κοινωνία της Ελλάδας, να αντιμετωπιστεί όσο το δυνατόν περισσότερο το πρόβλημα της μείωσης του πληθυσμού καθώς και οι συνέπειες αυτής της μείωσης.

²⁸ «Άνω των 65», 1/10/2007, Ελευθεροτυπία

1.1)Συσχέτιση δημογραφικών μεταβολών με την οικονομία και την ασφάλιση.

Η περίπλοκη διασύνδεση μεταξύ δημογραφίας και ανάπτυξης έχει εξεταστεί, κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, μέσα από διαφορετικές οπτικές. Συγκεκριμένα, η αλληλεπίδραση μεταξύ δημογραφικών μεταβολών, κοινωνικών και οικονομικών εξελίξεων αποτελεί τομέα έντονου επιστημονικού προβληματισμού με συχνά αντικρουόμενα αποτελέσματα. Η επίδραση της δημογραφίας στην οικονομία και την κοινωνία δεν παύει, όμως, να είναι διαπιστωμένη και επιβεβαιωμένη στο πέρασμα του χρόνου και σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές (Bloom et al, 2003).

Υπάρχουν άρθρα όπου εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς ότι αναλύονται οι μεταβολές της δημογραφίας. Όμως ο τίτλος παραπλανεί. Μπορεί αρχικά να αναλύεται το πώς η Ελλάδα γηράσκει και μειώνεται αλλά αργά ή γρήγορα καταλήγει στο κρίσιμο θέμα των συντάξεων και του ασφαλιστικού και το πώς υπάρχει κίνδυνος κατάρρευσης από τη μείωση του πληθυσμού. Τέτοιοι τίτλοι είναι : « Η Ελλάδα γερνάει» από το Έθνος,2008 ή «Οι συνέπειες από τη γήρανση του πληθυσμού» της Καθημερινής, 27/5/2004.

Αντίθετα υπάρχουν άρθρα όπου από την αρχή γίνεται εμφανής η ανάμιξη της δυναμικής του πληθυσμού με την οικονομία. Αφενός γίνεται λόγος για τα «κρίσιμα δημογραφικά ζητήματα» που απασχολούν εδώ και χρόνια τη χώρα μας, αφετέρου όμως αποτελεί κύριο θέμα συζήτησης αυτό της οικονομίας. Τέτοια άρθρα έχουν συχνά βαρύγδουπους τίτλους όπως : «Βόμβα στο ασφαλιστικό σύστημα η γήρανση του πληθυσμού» από την Καθημερινή, 4/3/2010 καθώς και «Οι 12 πληγές της ελληνικής οικονομίας» από το Έθνος, 30/1/2007. Τονίζεται ότι περιπλέκεται το θέμα της δημογραφίας με την οικονομία στα άρθρα και των 5 εφημερίδων καθώς και σχεδόν σε όλα τα χρόνια που πραγματοποιείται η έρευνα 1999-2010.

Στα άρθρα αυτά γίνεται εμφανής η στάση των δημοσιογράφων απέναντι στο δημογραφικό ζήτημα και τη σύνδεσή του με την οικονομία. Στην πλειοψηφία η στάση αυτή είναι αρνητική. Δηλαδή παρουσιάζεται ο δημογραφικός μαρασμός ως

αναπόφευκτος²⁹ και οι συνέπειες που θα προκύψουν στην οικονομία δραματικές³⁰. Δεν μπορεί όμως να αμφισβητηθεί ότι υπάρχουν λίγα άρθρα με αισιόδοξο μήνυμα για την εξέλιξη της οικονομίας μέσα από την δημογραφία, όπως επίσης και θετική στάση που πηγάζει από αναμενόμενες αρνητικές εξελίξεις.

Στα πρώτα χρόνια που αναλύονται στα πλαίσια της παρούσας έρευνας και συγκεκριμένα το 2001 και 2002 πραγματοποιείται συσχέτιση πλούτου-πληθυσμού. Το πρόβλημα του υπερπληθυσμού της γης εμφανίζεται ως «εκρηκτικό»³¹ ενώ ως «ωρολογιακή βόμβα»³² χαρακτηρίζεται η άνιση κατανομή του πλούτου ανάμεσα στις γεωγραφικές περιοχές.

Γίνεται αναφορά όχι μόνο στα ελληνικά σύνορα αλλά και στα Ευρωπαϊκά τα έτη 2004 και 2005. Αυτή τη φορά παρουσιάζεται κάτι θετικό μέσα από την αναφορά των οικονομικών δυσκολιών που βιώνουν οι Ευρωπαίοι. Υποστηρίζεται ότι οι γεννήσεις αυξάνονται. Έτσι δίνεται μια δόση αισιοδοξίας μέσα από το γενικότερο οικονομικό χάος που παρουσιάζεται. Χαρακτηριστικός τίτλος άρθρου αναφέρει: “ Η κρίση φέρνει και περισσότερες γεννήσεις”, 11/9/2004, Έθνος. Θίγεται ένα άλλο θέμα εντός των ελληνικών συνόρων. Παρουσιάζεται η άποψη ότι για την μείωση των γεννήσεων, ευθύνεται το οικονομικό κόστος που πρέπει να καταβάλουν οι άνθρωποι που περιμένουν παιδί στο εκάστοτε μαιευτήριο ή νοσοκομείο ώστε να έρθει το παιδί τους στον κόσμο.

“Το οικονομικό κόστος εσωτερικό πρόβλημα που καλούνται να πληρώσουν οι υποψήφιοι γονείς αποτελεί έναν από τους πλέον ανασταλτικούς παράγοντες για την απόκτηση παιδιού”³³

²⁹ «Ακόμα πιο πολύ γηραιά Ήπειρος», 12/3/2009/, Ελευθεροτυπία

³⁰ «Βόμβα στο ασφαλιστικό σύστημα η γήρανση του πληθυσμού», 4/3/2010, Καθημερινή

³¹ «Εκρηκτικό πρόβλημα ο υπερπληθυσμός», Καθημερινή 8/11/2001.

³² «Εκρηκτικό πρόβλημα ο υπερπληθυσμός», Καθημερινή 8/11/2001.

³³ «Πόσο πάει το κιλό το παιδί?», Το Βήμα 21/1/2001

Σύμφωνα λοιπόν με τα δημοσιεύματα, η μείωση της γεννητικότητας στην Ελλάδα αποδίδεται στο ότι η πολιτεία δεν φροντίζει να ενθαρρύνει με τα κατάλληλα επιδόματα τους νέους ανθρώπους ώστε να έχουν την οικονομική δυνατότητα να φέρνουν στον κόσμο περισσότερα παιδιά.

Ακόμα μέσα από τα χαμηλά επιδόματα, όπου όπως τονίζεται είναι τα χαμηλότερα στην Ευρώπη, εμφανίζεται και η διάκριση φτωχών και πλούσιων περιφερειών με τις γεννήσεις. Υπάρχει άμεση συσχέτιση των οικονομικά ασθενέστερων περιφερειών με τις γεννήσεις. Όταν στην περιφέρεια οι γεννήσεις αυξάνονται, τότε αναπτύσσεται και αποκτά πλούτο. Αντίθετα όταν η περιφέρεια δε σημειώνει αύξηση στις γεννήσεις, δεν υπάρχει ανάπτυξη, δεν υπάρχει πλούτος άρα δεν υπάρχει η οικονομική δυνατότητα απόκτησης παιδιών. Επομένως αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο πληθυσμός την περιφέρειας αυτής να μειώνεται³⁴.

Τα επόμενα χρόνια, 2005 και 2006, τονίζεται και πάλι το πρόβλημα των ηλικιών και της γήρανσης. Παρουσιάζονται οι συνέπειες -ως δραματικές- του ελλειπή πληθυσμού και των γεννήσεων. Ο κίνδυνος είναι παγκόσμιος για την οικονομία. Αιτία των λιγότερων γεννήσεων αποτελεί η ευημερία και η καλύτερη ποιότητα ζωής. Όσο πιο καταναλωτικά ζει ο άνθρωπος σε μια χώρα τόσο λιγότερα παιδιά γεννά.

Επίσης όπως υποστηρίζεται, οι συνέπειες της υπογεννητικότητας θα είναι έντονες για το εργατικό δυναμικό. Αφού ο πληθυσμός δεν θα αυξάνεται θα υπάρχει πρόβλημα στο να αναπληρωθεί το εργατικό δυναμικό που θα προχωρεί σε σύνταξη καθώς και στο να πληρωθούν αυτές οι συντάξεις.

Πρόβλημα αποτελεί και η έλλειψη συγκεκριμένων και συντονισμένων μέτρων από τη μεριά της πολιτείας, ώστε να προκύψει κάποια λύση στο άμεσο και μη αναστρέψιμο πρόβλημα που οι δημογραφικές εξελίξεις δημιουργούν, στο ασφαλιστικό σύστημα και πιο συγκεκριμένα στις συντάξεις. Τα έτη αυτά, συγκεκριμένα το 2004 και 2005, τα άρθρα στοχεύουν αμέσως στο επίμαχο θέμα της γήρανσης του πληθυσμού και των ηλικιών που προβληματίζει. Χρησιμοποιούνται τίτλοι όπως: «Οι συνέπειες από τη

³⁴ « Χαμηλή γεννητικότητα στις φτωχές περιφέρειες», 6/1/2002, Καθημερινή

γήρανση του πληθυσμού» της Καθημερινής, 27/5/2004 και «Πρόβλημα ηλικιών» στις 13/3/2005 στην Καθημερινή.

Με ιδιαίτερα στομφώδη και εμφατικό τρόπο, οι δημογραφικές εξελίξεις περιγράφονται ως το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η ελληνική κοινωνία, με άμεσες επιπτώσεις στην καθημερινότητα. Η υπογεννητικότητα σε αυτή την περίοδο παρουσιάζεται ως απειλή. Δίνεται έμφαση παρουσιάζοντας τις Ελληνίδες να έχουν ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά γονιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Όπου είναι και η βασικότερη αιτία για την γήρανση του πληθυσμού στη χώρα. Όπως εμφανίζεται σε ένα από τα άρθρα:

“Ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά γονιμότητας στην Ε.Ε. κατέχει η Ελλάδα γεγονός που αποτελεί βασική αιτία της γήρανσης του πληθυσμού στη χώρα.”³⁵

Υπάρχει συσχέτιση ανεργίας- μόρφωσης και υπο-γονιμότητας. Οι γυναίκες που εργάζονται και είναι οικονομικά ανεξάρτητες πλέον προγραμματίζουν τη ζωή τους. Εκτός ότι αργούν να παντρευτούν καθυστερούν να κάνουν παιδιά. Αυτό το γεγονός έχει ως αποτέλεσμα να μειώνονται τα χρόνια όπου οι γυναίκες έχουν την παραγωγική δυνατότητα να κάνουν παιδιά. Για αυτό το λόγο κάνουν και λιγότερα. Δημιουργείται η εντύπωση, ότι όσο η γυναίκα θέλει περισσότερο να ακολουθήσει την καριέρα της και να πετύχει, τόσο λιγότερο την ενδιαφέρει η δημιουργία οικογένειας.

Υπάρχει μια μεταβολή από τα παλαιότερα χρόνια όπου η γυναίκα καθόταν σπίτι και ήταν εκείνη υπεύθυνη για το νοικοκυριό και την δημιουργία και το μέγεθος των παιδιών. Σήμερα οι συνθήκες της ζωής και η καθημερινότητα απαιτούν από τη γυναίκα να ενταχθεί στην αγορά εργασίας και να παραμείνει για διάστημα ανάλογο με αυτό των ανδρών.

³⁵ «Υπογεννητικότητα απειλεί την Ελλάδα», Καθημερινή 6/3/2007

Το γεγονός αυτό συμβαίνει γιατί ο μισθός του συζύγου δεν επαρκεί ώστε να καλύπτει τις σημερινές ανάγκες ενός ζευγαριού πόσο μάλλον μιας οικογένειας.

“Οι γυναίκες παντρεύονται σε μεγαλύτερη ηλικία προφανώς γιατί αναμένουν επί μακρόν την εξεύρεση (ικανοποιητικής) εργασίας καθώς πρέπει να συνεισφέρουν και αυτές στα λεγόμενα «βάρη» του γάμου³⁶. ”

Φυσικά δεν παρουσιάζεται ως καταναγκαστικό έργο από τις γυναίκες. Αντίθετα οι γυναίκες παρουσιάζονται ως δυναμικό φύλο που θέλει να ζει ανεξάρτητο οικονομικά παρόλη την οικογενειακή δέσμευση που έχει. Εμφανής είναι και μια πολύ μικρή δόση ρατσισμού απέναντι στις γυναίκες. Σαν να κρίνονται για την επιλογή τους να μη φέρνουν στον κόσμο παιδιά για την καριέρα τους και τα χρήματα. Αντί το ενδιαφέρον να επικεντρώνεται στο ότι το κόστος ζωής είναι πολύ υψηλό και χρειάζονται δυο μισθοί για μια καλή ποιότητα ζωής, σχολιάζεται ως ηθικά μεμπτή η επιφύλαξη απέναντι στην απόκτηση μεγάλων οικογενειών .

Τα πράγματα άλλαξαν από τη στιγμή που η Ελληνίδα εντάχθηκε στο εργατικό δυναμικό της χώρας. Άρχισε και εκείνη να βγάζει χρήματα και να συνεισφέρει στα έξοδα του σπιτιού, να επιλέγει «επαγγελματική καριέρα». Αυτομάτως τα παιδιά ήλθαν σε δεύτερη και τρίτη μοίρα. «Δεν υπάρχει χρόνος. Η δουλειά μας είναι απαιτητική. «Αν αποφασίσουμε τώρα να κάνουμε παιδί θα πρέπει είτε να διακόψω τη δουλειά μου είτε να δίνω όλον τον μισθό μου στις γκουβερνάντες» είναι η σκέψη σύμφωνα με κάποιους δημοσιογράφους των περισσότερων νέων γυναικών.³⁷”

Πραγματώνεται συσχέτιση της οικονομίας με το δημογραφικό κάτω από Ευρωπαϊκά πλαίσια. Η γήρανση του πληθυσμού είναι ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει η κοινωνία και αντιμετωπίζεται ως το ίδιο τεράστιο πρόβλημα με αυτό της παγκοσμιοποίησης και των κλιματικών αλλαγών³⁸.

³⁶ «Όλο και μεγαλύτερες παντρεύονται οι γυναίκες», Ελευθεροτυπία 13/5/2008

³⁷ «Γιατί οι Έλληνες δεν κάνουν παιδιά», Το Βήμα, 12/12/1999

³⁸ «Η Ευρώπη βγαίνει στη... σύνταξη», Ελευθεροτυπία 28/8/2008

Αυτό γιατί η γήρανση του πληθυσμού συνδέεται με τις συντάξεις. Θα υπάρχουν 4 εργαζόμενοι για 6 συνταξιούχους αν συνεχιστεί αυτή η κατάσταση όπως υποστηρίζετε, οι θάνατοι θα είναι περισσότεροι από τις γεννήσεις. Ενδεικτικά αναφέρεται:

“Ως το 2035 σχεδόν 3 στους 10 Έλληνες θα είναι άνω των 65³⁹”

Οι Έλληνες ως το 2035 θα γερνούν και από τότε μειώνεται ο πληθυσμός. Τα περισσότερα στοιχεία που παρουσιάζουν οι δημοσιογράφοι είναι από την Eurostat ή την ΕΣΥΕ. Έτσι τα άρθρα βασίζονται σε επίσημα στοιχεία που δίνουν εγκυρότητα και πειθώ. Παρόλα αυτά η πινελιά που θα βάλουν στα λόγια τους είναι δική τους επιλογή. Αυτή η επιλογή λοιπόν σχεδόν πάντα τονίζεται με αρνητικά σχόλια και δυσοίωνες προβλέψεις για το μέλλον της Ελλάδας και της Ευρώπης. Η Ελλάδα παρουσιάζεται ως η πιο γηρασμένη χώρα στον Ευρώπη και το 2020 θα είναι δεύτερη γηραιότερη στον Κόσμο μετά την Ιαπωνία. Συνεχίζουν να προκαλούνται αρνητικά συναισθήματα και ένα αίσθημα φόβου στους αναγνώστες.

Ένα θετικό στοιχείο που παρουσιάζεται είναι η μείωση της ανεργίας. Αυτό όμως οφείλεται στην μείωση των γεννήσεων. Αναφέρεται ότι δεν βοήθησαν τα μέτρα της πολιτείας για την ανεργία αλλά το ότι μειώθηκαν τόσο πολύ οι γεννήσεις που κατάφεραν να μειώσουν τον ενεργό πληθυσμό της χώρας. Η άποψη αυτή ωστόσο είναι μάλλον αμφισβητήσιμη, αφού μειωμένος νεανικός πληθυσμός συνεπάγεται χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και μικρή ανταγωνιστικότητα, τα οποία με τη σειρά τους οδηγούν σε μείωση θέσεων εργασίας.

Τα άρθρα του σήμερα των ετών 2009 και 2010 δεν διαφέρουν πολύ ως προς την στάση των δημοσιογράφων και τη συσχέτιση που δημιουργούν με τις δημογραφικές μεταβολές και την οικονομία. Αναφέρεται ότι η φτώχεια είναι αιτία που καθιστά τους ανθρώπους ασθενείς. Δεν τους επιτρέπει η έλλειψη χρημάτων να προστατεύσουν την υγεία τους. Οι πλούσιοι ζουν περισσότερο όπως υποστηρίζεται.

³⁹ «Χώρα συνταξιούχων η Ελλάδα», Το Βήμα 28/8/2008

Ακόμα ο ρυθμός αύξησης της τρίτης ηλικίας αγγίζει το 30%, όπως υποστηρίζεται το 2009 από τους δημοσιογράφους. Προβλέπεται μείωση του ενεργού πληθυσμού και αύξηση των συνταξιούχων. Δεν θα υπάρχει το εργατικό δυναμικό που θα μπορεί να καλύψει τις απαιτήσεις του μεγάλου ποσοστού των συντάξεων. Οι γενιές δεν θα είναι δυνατό να αναπληρωθούν με αποτέλεσμα να υπάρξει πρόβλημα στην οικονομία αδυνατώντας το κράτος να καλύψει τις συντάξεις στους ολοένα και περισσότερους συνταξιούχους.

Ένας άλλος παράγοντας που θίγεται το έτος που διανύουμε, 2010 στην Ελλάδα, είναι η ανεργία σε σχέση με την θνησιμότητα. Οι δύσκολες οικονομικές καταστάσεις της Ελλάδας τον τελευταίο καιρό είναι αιτία που φέρουν σε ακραίες συμπεριφορές τους πολίτες. Σύμφωνα με τους δημοσιογράφους οι αυτοκτονίες έχουν αυξηθεί και είναι αιτία οι απολύσεις ή η αδυναμία εύρεσης εργασίας. Ενδεικτικά αναφέρεται:

“Η οικονομική κρίση βλάπτει σοβαρά την υγεία”⁴⁰

Το άγχος που προκαλείται είναι τεράστιο όταν ένας άνθρωπος χάνει τη δουλειά του ή όταν δυσκολεύεται να ενταχθεί στην αγορά εργασίας. Ειδικότερα αν έχει υποχρεώσεις όπως οικογένεια και παιδιά οπότε οι πάγιες οικονομικές υποχρεώσεις είναι σημαντικά υψηλότερες. Η ανεργία αυξάνει την θνησιμότητα χαρακτηριστικά λέει ένα από τα άρθρα στο Βήμα..

Η συσχέτιση των δημογραφικών μεταβολών με την οικονομία και την ασφάλιση πραγματοποιείται με πολλούς τρόπους. Άλλοτε αναφέρονται και άλλοι παράγοντες που επηρεάζονται από τις μεταβολές του πληθυσμού την οικονομία και την ασφάλιση. Ενώ άλλοτε παρουσιάζονται αυτούσιες ως το κυρίαρχο πρόβλημα που απασχολεί.

⁴⁰ « Η ενεργεία αυξάνει τη θνησιμότητα», Έθνος, 16/3/2008.

Η συσχέτιση της δημογραφίας με την οικονομία εξελίσσεται σε όλη τη διάρκεια της δεκαετίας που ερευνάται στα πλαίσια αυτής της πτυχιακής. Από το 1999 έως και τους πρώτους μήνες του 2010 που επικεντρώθηκε η αναζήτηση των άρθρων γίνεται λόγος για το πώς επηρεάζεται η οικονομία της Ελλάδας από το σύνολο των δημογραφικών εξελίξεων και όχι μόνο από την μείωση του πληθυσμού. Οι συνέπειες που αναφέρθηκαν ποικίλες. Η κυριότερη είναι η γήρανση του πληθυσμού και πώς αυτή επηρεάζει τις συντάξεις αφού οι νέες γενιές είναι αριθμητικά μικρότερες από τις προηγούμενες θέτοντας θέμα αντικατάστασης. Τονίζεται ότι μας περιμένουν χειρότερα χρόνια.

Τα συναισθήματα που οι δημοσιογράφοι προκαλούν με τα άρθρα τους, στην πλειοψηφία τους είναι αρνητικά: άγχος, ανησυχία, φόβος. . Ο τρόπος γραφής και η έκφραση δίνει στον κόσμο ένα αίσθημα φόβου, ανασφάλειας για το μέλλον που προέρχονται από την εγκυρότητα του λόγου τους αφού τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην πλειοψηφία τους είναι από έρευνες. Έτσι ο αναγνώστης δεν έχει περιθώρια αμφισβήτησης πράγμα που κάνει το αίσθημα της ανασφάλειας εντονότερο.

Όμως υπάρχουν άρθρα που αποπνέουν μια αισιοδοξία. Φυσικά είναι λιγότερα αν αναλογιστεί κανείς τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο κόσμος ειδικά στον οικονομικό τομέα. Παρουσιάζεται μέσα από τα άρθρα ότι μπορεί να υπάρξει κρίση στον οικονομικό τομέα αλλά οι γεννήσεις έχουν αυξηθεί και ότι υπάρχει μείωση της ανεργίας αφού δεν υπάρχει πληθυσμός για να χαρακτηριστεί ως άνεργος.

1.2) Η συμβολή των μεταναστών στη δημογραφία της Ελλάδας και της Ευρώπης.

Η μετανάστευση αποτελούσε πάντα ένα από χαρακτηριστικό της κοινωνίας μας καθώς και το επίκεντρο πολλών συζητήσεων. Είτε επρόκειτο για εισροή μεταναστών στην Ελλάδα, είτε για εκροή Ελλήνων στο εξωτερικό. Έτσι δεν θα μπορούσε να λείπει από την εξέταση ενός δημογραφικού θέματος η επιρροή των μεταναστών. Στα χρόνια που εξετάζονται η συμβολή των μεταναστών στις δημογραφικές μεταβολές της Ελλάδας αλλά και της Ευρώπης είναι συνεχείς και πολλές. Αναφορικά υπάρχουν άρθρα από το 2000 έως και το 2009.

Οι τίτλοι των άρθρων που έχουν ως απώτερο στόχο είτε άμεσα είτε έμμεσα να θίξουν τις μεταβολές που έχουν φέρει στην Ελλάδα και στην Ευρώπη οι μετανάστες, ποικίλουν. Σε άλλους γίνεται εμφανής από την πρώτη στιγμή η διάθεση του δημοσιογράφου να ασχοληθεί, να αναλύσει και να κρίνει το πώς οι μετανάστες άλλαξαν την δημογραφία και πάντα προς το καλύτερο. Τέτοιοι τίτλοι εμφανίζονται στα άρθρα: ‘Αυξήθηκε ο συνολικός πληθυσμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης λόγω μεταναστευτικών ρευμάτων’ από τα Νέα, 21/8/2004 και ‘Μετανάστες γιατί χανόμαστε’ από την Ελευθεροτυπία 30/1/2004.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε κανένα άρθρο δεν υπάρχει η παραμικρή υπόνοια ή αρνητικό σχόλιο προς τους μετανάστες. Αντίθετα παρουσιάζονται ως σωτήρες της Ελλάδας για την ανάπτυξή της αλλά και τον πληθυσμό της.

Από την άλλη πλευρά υπάρχουν τίτλοι που αναφέρονται στον πληθυσμό αυτό καθαυτό, ενώ μέσα τους κρύβουν το θέμα των μεταναστών και πώς αυτό επιδρά στην κοινωνία. Τέτοιοι τίτλοι είναι: ‘Καταρρέουμε... δημογραφικά’ από την Καθημερινή 9/9/2001 καθώς και ‘Γήρανση: Χάλκινο μετάλλιο στην Ελλάδα’ από την Ελευθεροτυπία στις 30/1/2004.

Από το 2000, δηλαδή από το ξεκίνημα των χρόνων της μελέτης, ξεκινά η αναφορά των δημοσιογράφων στο θέμα της συμβολής των μεταναστών. Τότε τα άρθρα ήταν περισσότερο γενικά παρά ειδικά. Ήταν κυρίως αναφορές για την Ευρώπη. Όπου οι γεννήσεις ήταν λιγότερες, παρόλα αυτά το προσδόκιμο ζωής αύξανε όπως και οι

γάμοι, όπως και ο συνολικός πληθυσμός. Αλλά μόνο από μετανάστες. Οι μετανάστες ήταν εκείνοι που συνέβαλαν στην αύξηση των γεννήσεων και ευθύνονταν για τις μεταβολές, την αύξηση δηλαδή του συνολικού πληθυσμού στην Ευρώπη σύμφωνα με τους δημοσιογράφους.

Το 2001 τα άρθρα απευθύνονται στον ελληνικό χώρο. Αναφέρεται ότι υπάρχει ραγδαία μείωση των γεννήσεων και ότι η αύξηση του πληθυσμού αγγίζει μηδενικά νούμερα. Παρουσιάζεται η κατάσταση ως θλιβερή και ότι βρισκόμαστε σε πολύ άσχημη θέση σε σχέση με άλλες χώρες της ΕΕ. Η μόνη θετική πλευρά είναι αυτή των μεταναστών. Υποστηρίζεται ότι οι μετανάστες αυξάνουν τον πληθυσμό και μόνο αυτοί. Η όποια καταγεγραμμένη πληθυσμιακή αύξηση στον πληθυσμό αποδίδεται αποκλειστικά στους μετανάστες.

Περνώντας στο 2002 παρατηρείται ότι παρουσιάζονται και άλλες πτυχές των μεταναστών πάντα θετικές που βοηθούν την Ελλάδα και την Ευρώπη. Οι μετανάστες είναι νέοι που εργάζονται σε θέσεις που οι Έλληνες δεν προτιμούν. Επομένως αν δεν υπήρχαν, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς των δημοσιογράφων οι μετανάστες, οι θέσεις εργασίας αυτές θα παρέμεναν κενές δημιουργώντας προβλήματα στην εξέλιξη της κοινωνίας. Όπως επίσης και στην παραγωγικότητα της χώρας. Ακόμα παρατηρείται το γεγονός πως από το 2001 παρουσιάζουμε τον ταχύτερο ρυθμό αύξησης των γεννήσεων που αγγίζει της τάξεως του 6 %,στην Ευρώπη σε σχέση με το 2000. Σε αυτό ευθύνονται κατά πάσα πιθανότητα οι μετανάστες, καθώς εκείνοι γεννούν περισσότερα παιδιά στην Ελλάδα από τους Έλληνες.

Μια άλλη πολύ σημαντική θέση εκ μέρους των δημοσιογράφων είναι αυτή για την επαρχία, τα χωριά και την παραγωγικότητα. Πολλοί από τους μετανάστες ζουν στην επαρχία και σε μικρά χωριά, λόγω των καλύτερων ευκαιριών για ανειδίκευτη εργασία. Εκεί υπάρχει προσφορά εργασίας σε αγροτικές ασχολίες όπως το μάζεμα των ελαιόκαρπων και των σταφυλιών. Αυτό αποτελεί σημαντικό κίνητρο εγκατάστασης στα χωριά με αποτέλεσμα να εγκαθίστανται και να δημιουργούν οικογένεια. Ως αποτέλεσμα, τα χωριά αποκτούν εργατικά χέρια και δημιουργούνται οι προϋποθέσεις ανάπτυξης. Τα χωριά εξαιτίας των μεταναστών δεν σβήνουν αντίθετα ζουν και ευημερούν.

Ένας πολύ σημαντικός παράγοντας θίγεται εδώ που έχει αποτελέσει πολλές φορές αντικείμενο προς συζήτηση, αλλά και σχολιασμού και φόβου. Η αστικοποίηση αποτελούσε πάντα τροχοπέδη της κοινωνίας μας, λόγω του φόβου ερημοποίησης της επαρχίας. Η αναζήτηση εργασίας και καλύτερης ποιότητας ζωής έστρεφε τους πολίτες προς τις μεγάλες πόλεις που είναι αρκετά ανεπτυγμένες. Ο κίνδυνος αυτός εξαλείφεται με την αναφορά των δημοσιογράφων το 2002, αφού όπως παρουσιάζεται οι μετανάστες κατοικούν στην επαρχία διότι προσφέρονται αρκετές θέσεις εργασίας, κυρίως αγροτικές, με αποτέλεσμα να προσφέρουν στην τοπική ανάπτυξη αλλά και στην μη ερημοποίηση του τόπου.

Το 2004 που ήταν και το έτος των Ολυμπιακών Αγώνων χρησιμοποιούνται τίτλοι όπως 'Γήρανση: Χάλκινο Μετάλλιο στην Ελλάδα' της Ελευθεροτυπίας 30/1/2004. Παρουσιάζονται οι μετανάστες ως σωτήρες από την γήρανση αφού είμαστε δεύτεροι στη λίστα με τις πιο γηρασμένες χώρες του κόσμου και εκείνοι ως ανασταλτικοί παράγοντες αυτής της γήρανσης μας προσφέρουν γεννήσεις. Επίσης γίνεται λόγος για το πόσο ανάγκη έχουμε τους μετανάστες χρησιμοποιώντας τίτλους όπως: 'Μετανάστες γιατί χανόμαστε' από την Ελευθεροτυπία 15/4/2004. Χρειαζόμαστε τους μετανάστες για να αυξηθεί ο πληθυσμός ώστε να μην υπάρχει πρόβλημα στην αναπλήρωση των γενιών.

Έντονη είναι η ανάγκη για την ύπαρξη μεταναστευτικής πολιτικής. Ωστε να περιοριστούν οι παράνομοι μετανάστες στην Ελλάδα καθώς και να μπορούν να αποκτήσουν δικαιώματα. Αυτή η ανάγκη εμφανίζεται διατυπωμένη σε άρθρο της Ελευθεροτυπίας.

“ Για να μπορέσει η Ευρώπη το 2050 να έχει τον ίδιο πληθυσμό που έχει σήμερα, πρέπει να διπλασιάσει την εισροή μεταναστών⁴¹ ”

⁴¹ « Μετανάστες γιατί χανόμαστε», Ελευθεροτυπία 15/4/2004

Ένα άλλο θέμα που προβληματίζει είναι αυτό των μαθητών στα ελληνικά σχολεία. Ο αριθμός των Ελλήνων μαθητών βάση έγκυρων στατιστικών στοιχείων, φαίνεται σημαντικά μειωμένος⁴². Γίνεται εμφανές μέσα από τα άρθρα το κατά πόσο έχει αλλάξει η σύσταση των μαθητών. Σε ορισμένες περιοχές εμφανίζεται υπερχή αριθμού μαθητών μεταναστών έναντι ελληνόπουλων. Η στάση των δημοσιογράφων απέναντι σε αυτό το φαινόμενο είναι πολύ θετική, υποστηρίζοντας πως αυτά τα παιδιά θα βοηθήσουν το ίδιο στην ανάπτυξη και την παραγωγή της χώρας με τα παιδιά των Ελλήνων. Ενδεικτικά αναφέρεται:

“Αν δεν υπήρχαν αυτά τα παιδιά τα πράγματα θα ήταν χειρότερα”⁴³”

Η παραπάνω φράση παρουσιάζει αυτό που υποστηρίζουν οι περισσότεροι δημοσιογράφοι. Όπως έχει ήδη αναφερθεί οι μετανάστες συμβάλλουν στην μη ερημοποίηση της επαρχίας της χώρας αφού ζουν και εργάζονται εκεί. Οι ίδιοι τώρα, δημιουργούν οικογένεια με αποτέλεσμα τα παιδιά τους να μορφώνονται στα ελληνικά σχολεία της επαρχίας. Έτσι οι μαθητές είναι περισσότεροι και ο κίνδυνος για ένα σχολείο ενός χωριού να κλείσει εξαλείφεται.

Κάτι αντίστοιχο εκφράζεται και το 2007. Από τους τίτλους των άρθρων γίνεται αντιληπτή η ύπαρξη συζήτησης και απόψεων γύρω από το θέμα. Ενδεικτικά αναφέρεται στην Ελευθεροτυπία: ‘οι μετανάστες γέμισαν τα σχολεία’, 19/12/2007 και ‘Αθήνα: παιδιά μεταναστών το 27% των μαθητών’ στις 31/10/2007.

Εδώ παρουσιάζεται περισσότερο το πόσο πολύ έχουν εισχωρήσει τα παιδιά των μεταναστών στα σχολεία. Σύμφωνα με τις προβλέψεις το ποσοστό αυτό θα αυξηθεί. Η στάση των δημοσιογράφων δεν γέρνει από την θετική ή την αρνητική πλευρά. Παρουσιάζεται ουδέτερη. Ναι μεν τα παιδιά των μεταναστών χρειάζονται για την αύξηση του πληθυσμού, ως εργατικό δυναμικό στο μέλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία της χώρας αλλά η εισχώρησή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα είναι πολύ

⁴² «Οι μετανάστες γέμισαν τα σχολεία», Ελευθεροτυπία, 19/12/2007

⁴³ «Αδειάζουν τα θρανία στα σχολεία», Τα Νέα 22/5/2004.

μεγάλη και υπάρχει μείωση του μαθητικού πληθυσμού και αύξηση των μαθητών μεταναστών. Χρησιμοποιούνται και οι προβλέψεις του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδιασμού για σχολεία, ώστε ναδειχθεί η εγκυρότητα των στοιχείων που παρουσιάζονται.

Το 2008 συνεχίζεται η έντονη αναφορά στα παιδιά Ελλήνων και μεταναστών. Οι γεννήσεις έχουν μειωθεί, προχωρούμε σε χώρα ηλικιωμένων αφού οι Ελληνίδες γεννούν παιδιά σε μεγαλύτερη ηλικία. Η όποια αύξηση των γεννήσεων που παρουσιάζεται οφείλεται στις αλλοδαπές υποψήφιες μητέρες, έτσι τα παιδιά που έρχονται στο κόσμο είναι πολύ λίγα και από αυτά η πλειοψηφία τους είναι από μετανάστες γονείς. Αναφέρεται στο Έθνος το 2008:

“Κάπως έτσι αυξάνονται οι γεννήσεις στη χώρα εγκατάστασης μεταναστών. Το ίδιο συμβαίνει και στην Ελλάδα όπου η αύξηση των γεννήσεων προέρχονται κατά τα 2/3 από αλλοδαπές.”⁴⁴

Επίσης υποστηρίζεται ότι τα ζευγάρια μεταναστών προτιμούν τα παιδιά τους να τα φέρνουν στον κόσμο στη χώρα που επιθυμούν να διαμείνουν ώστε αυτά να αποκτήσουν δικαιώματα και ελευθερίες που εκείνοι δεν είχαν. Αυτή η στάση παρουσιάζεται σε ένα άρθρο του Έθνους ως εξής:

“Σχετικά με τους μετανάστες όπως έδειξε έρευνα των τελευταίων ετών στη Γαλλία, που είναι ενδεικτική και των τάσεων στη Δύση, αυτοί τείνουν να μεταθέτουν την απόκτηση παιδιού στη χώρα που στοχεύουν να μεταναστεύσουν απόφαση που σε ένα βαθμό ερμηνεύεται και ψυχολογικά, καθώς μετακινούνται με στόχο νέες διεκδικήσεις και εντέλει έναν καλύτερο τρόπο ζωής.”⁴⁵

⁴⁴ «Τα παιδιά των Ελλήνων», Έθνος, 2008.

⁴⁵ «Τα παιδιά των Ελλήνων», Έθνος 2008.

Περνώντας στο σήμερα παρατηρείται ότι το θέμα των δημογραφικών μεταβολών σε σχέση με τους μετανάστες γίνεται πιο ευρύ και πάλι. Οι δημοσιογράφοι μιλούν για την Ευρώπη, για το πώς αλλάζει ο πληθυσμιακός χάρτης και για την αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού. Το παράλογο όμως είναι ότι ναι μεν υπάρχει αύξηση του πληθυσμού αλλά μείωση των γεννήσεων. Η εξήγηση δίνεται όταν εισχωρεί το θέμα των μεταναστών.

Παρόλο που οι γεννήσεις έχουν μειωθεί η έντονη μεταναστευτική ροή κατάφερε να αυξήσει τον πληθυσμό. Βοηθός σε αυτήν τη ροή στάθηκε και η διεύρυνση των συνόρων πανευρωπαϊκά. Οι μετανάστες προσφέρουν με την εργασία τους και βοηθούν στην ανάπτυξη της Ευρώπης. Το ίδιο προσφέρουν και στην Ελλάδα, βοηθούν στην παραγωγικότητα, την ανάπτυξη της χώρας αλλά και στον πληθυσμό της. Η παρουσία τους χαρακτηρίζεται ως ελιξίριο αντί-γήρανσης, αφού μειώνουν δραστικά την γήρανση του πληθυσμού της χώρας και βοηθούν στη ν αναπλήρωση των γενεών.

Συμπερασματικά όπως διαπιστώθηκε η στάση των δημοσιογράφων απέναντι στους μετανάστες είναι παραπάνω από καλή. Δεν υπάρχει ίχνος ρατσισμού σε κανένα από τα θέματα που συνδέει τους μετανάστες με τις δημογραφικές μεταβολές. Χαρακτηρίστηκαν ως ελιξίριο αντί-γήρανσης για την Ελλάδα και σωτήρες του αριθμού του πληθυσμού. Προσφέρουν στην οικονομία, την ανάπτυξη και στις θέσεις εργασίας που ο γηγενής πληθυσμός δεν δέχεται να καλύψει. Επίσης βασικά ο ρόλος τους στην Ελληνική επαρχία και τα χωριά αφού με το να διαμένουν εκεί δεν ερημώνουν. Γεννούν παιδιά σε αντίθεση με τους Έλληνες, τα οποία έχουν καταλάβει και ένα σημαντικό ποσοστό στα ελληνικά σχολεία.

Η παρουσίαση όλων των παραπάνω όπως έχει τονιστεί, πραγματοποιείται πάντα με θετική άποψη και γνώμη για τις μεταβολές που έχουν επιφέρει οι μετανάστες. Παρόλα αυτά ένα νόμισμα δεν έχει μια όψη. Αναμφισβήτητα οι μετανάστες έχουν προσφέρει πολλά στην ελληνική και ευρωπαϊκή επικράτεια. Σίγουρα όμως θα έχουν δημιουργηθεί προβλήματα στα σχολεία μεταξύ των παιδιών. Διότι το ελληνόπουλο δεν είχε προετοιμαστεί από κανέναν να δεχτεί παιδιά από διαφορετικές χώρες με άλλες κουλτούρες και θρησκείες στην τάξη του, που μάλιστα μπορεί τα παιδιά μεταναστών να υπερισχύουν αριθμητικά στο τμήμα του. Είναι φυσικό επόμενο ένα

παιδί γνωρίζοντας κάτι νέο με αιφνίδιο τρόπο να αντιδράσει. Η πολιτεία δεν ήταν προετοιμασμένη για κάτι τέτοιο. Όστε να φροντίσει να ενημερωθούν τα παιδιά των Ελλήνων και να ενταχθούν ομαλότερα τα παιδιά των μεταναστών στο ελληνικό σχολείο.

Χρειάζεται όμως, όπως πολύ σωστά έχει τονιστεί στα άρθρα των εφημερίδων μεταναστευτική πολιτική που να μπορεί να ελέγχει την ροή των μεταναστών στις χώρες και να ρυθμίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Όστε να υπάρχει, αφενός καλή ποιότητα ζωής και αφετέρου αίσθημα δικαίου για όλους τους πολίτες κάθε χώρας.

1.3) Δημογραφικά συγκριτικά στοιχεία στην ελληνική επικράτεια και σε άλλες χώρες εκτός και εντός ΕΕ.

Η σύγκριση είναι μια μέθοδος που χρησιμοποιείται ώστε να δείξει τις διαφορές της Ελλάδας από άλλες χώρες εντός και εκτός ΕΕ. Στη μελέτη που πραγματοποιείται γίνεται εμφανής αυτή η σύγκριση που αφορά τις δημογραφικές μεταβολές σε σχέση με την Ελλάδα και άλλες χώρες.

Η στάση των δημοσιογράφων για τη θέση της Ελλάδας στην Ευρώπη όσον αφορά τις δημογραφικές τάσεις, εμφανίζεται με ποικίλους τρόπους. Άλλοτε πραγματοποιείται σύγκριση όλης της ΕΕ με την θέση της Ελλάδας μέσα σε αυτήν και άλλοτε πραγματώνεται σύγκριση των Ηπείρων, όπως της Ασίας, της Αμερικής με την ΕΕ, ή ακόμα συγκρίνεται η Ελλάδα με την Τουρκία την Γαλλία και άλλες χώρες. . Συγκεκριμένα η εφημερίδα Τα Νέα, την περίοδο αναζήτησης εντοπίστηκαν 10 άρθρα τα οποία ήταν συνυφασμένα με το θέμα της σύγκρισης των δημογραφικών μεταβολών . Αντίθετα την ίδια περίοδο στην εφημερίδα Ελευθεροτυπία τα άρθρα ήταν μόλις 2. Παρόλα αυτά τα άρθρα που αφορούσαν τη σύγκριση καλύπτουν σχεδόν όλη την περίοδο μελέτης από το 1999 έως και το 2009.

Αρχικά στρέφεται η προσοχή στο θέμα της υπογεννητικότητας και της βρεφικής θνησιμότητας. Αναφέρεται πως οι Έλληνες γεννούν όλο και λιγότερους απογόνους σε σχέση με την υπόλοιπη ΕΕ, καθώς και ότι κατέχουμε την πρώτη θέση στη βρεφική θνησιμότητα. Χρησιμοποιούνται τίτλοι όπως: “Αυστρία-Φινλανδία-Γερμανία και Ελλάδα κάνουν όλο και πιο λίγα παιδιά” , Τα Νέα , 13/2/1999 και “Πρώτοι στη βρεφική θνησιμότητα...” από την Καθημερινή της 11/8/2001. Σε αυτό το άρθρο χρησιμοποιείται η φράση «θλιβερή κατάσταση», χαρακτηρίζοντας τη θέση της Ελλάδας σε σχέση με άλλα κράτη. “Καταρρέουμε...δημογραφικά” είναι ένας άλλος τίτλος άρθρου της Καθημερινής το 2001, όπου τονίζεται όπως και σε άλλα, η ραγδαία όπως λέγεται μείωση σε σχέση με την ΕΕ. «Ο πληθυσμός μας αγγίζει τη μηδενική αύξηση» όπως ένας δημοσιογράφος αναφέρει.

Έτσι τονίζεται η διαφορά της Ελλάδας από τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, όσον αφορά τη μείωση του πληθυσμού και τη μηδενική αύξηση από τις γεννήσεις. Φαίνεται σε αυτά τα άρθρα η διαφορά της Ελλάδας από τις άλλες χώρες ως προς τους απογόνους

και τη βρεφική θνησιμότητα. Μέσα από τα άρθρα φαίνεται πως η Ελλάδα κατέχει από τα χαμηλότερα ποσοστά στην ΕΕ για τους παραπάνω δείκτες. Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται είναι έγκυρα από στατιστικές υπηρεσίες όπως την Eurostat πράγμα που προσθέτει εγκυρότητα και αλήθεια σε ότι παρουσιάζουν οι δημοσιογράφοι.

Μια άλλη παρατήρηση είναι αυτή σχετικά με το χαμηλό ποσοστό των εκτός γάμου γεννήσεων. Η Ελλάδα έχει το μικρότερο (μετά την Κύπρο) ποσοστό εκτός γάμου γεννήσεων στην Ευρώπη⁴⁶. Αυτό αντιμετωπίζεται ως θετικό αλλά και ως αρνητικό στοιχείο. Ο χαμηλός αριθμός εκτός γάμου γεννήσεων αναδεικνύει την αξία που εξακολουθεί να έχει η οικογένεια ως θεσμός μέσα στην Ελληνική κοινωνία, γεγονός που θεωρείται σημαντική κοινωνική ιδιαιτερότητα της χώρας και συμβάλλει στη διατήρηση της οικογενειακής συνοχής. Από την άλλη πλευρά, η μη αποδοχή ενός πιο ελαστικού οικογενειακού μοντέλου, όπως αυτό εμφανίζεται σε πολλές χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, δυσκολεύει την ελεύθερη συμβίωση και την απόκτηση παιδιών έξω από το παραδοσιακό πρότυπο. Γεγονός το οποίο σε συνδυασμό με την παρατηρούμενη μείωση τόσο του αριθμού όσο και της διάρκειας των γάμων αποτελεί έναν επιπλέον ερμηνευτικό παράγοντα της μείωσης των γεννήσεων.

Διαφορετική πτυχή αυτή της σύγκρισης της Ευρώπης και των άλλων Ηπείρων. Αναφορά συσχετισμού Ευρώπης και άλλων περιοχών του κόσμου γίνεται σχεδόν σε όλα τα χρόνια. Στα πρώτα χρόνια μελέτης και συγκεκριμένα το 1999 και 2000 γίνεται λόγος πως τα λιγότερα μωρά γεννήθηκαν στην Ευρώπη. Χρησιμοποιήθηκε η φράση:

«Ωρολογιακή βόμβα η μείωση γεννήσεων»⁴⁷

⁴⁶ «Στην Ελλάδα λιγότερες εξωγαμίες γεννήσεις», Τα Νέα, 25/11/1999

⁴⁷ «Τα λιγότερα μωρά γεννήθηκαν πέρυσι στην Ευρώπη», Τα Νέα, 22/1/2000.

Χαρακτηρίζεται η μείωση γεννήσεων στην Ευρώπη δραματική και ότι προχωράμε στον 3^ο Παγκόσμιο Πόλεμο λόγω της άνισης αύξησης του πληθυσμού. Αυτή η ανισότητα εκφράζεται ως την αναλογία πλούσιων και φτωχών ανθρώπων στον πλανήτη. Ο 3^{ος} Παγκόσμιος πόλεμος λοιπόν, όπως υποστηρίζεται θα πραγματοποιηθεί ανάμεσα σε δύο κοινωνικές ομάδες ανθρώπων. Τους πλούσιους και τους φτωχούς με τους τελευταίους να υπερέχουν αισθητά στον αριθμό. Η Ασία ως Ήπειρος έχει τον περισσότερο πληθυσμό από όλες τις άλλες γεωγραφικές μονάδες της γης . Αναφέρεται χαρακτηριστικά στα Νέα:

«Εκπρόσωπος του πλανήτη θα ήταν ένας Κινέζος⁴⁸.»

Το 2002 παρατηρείται μια πιο αισιόδοξη ματιά εκ μέρους των δημοσιογράφων. Παρουσιάζονται κάποια μέτρα που πραγματοποιούνται σε Ιταλία και Ισπανία ώστε να αυξηθούν οι γεννήσεις. Ένας τίτλου χαρακτηριστικού άρθρου αποτελεί: “Εμπρός να κάνουμε παιδιά!⁴⁹”. Όπου σε αυτό το άρθρο εμφανίζονται τα μέτρα που επιδιώκει να εφαρμόσουν οι κυβερνήσεις της Ιταλίας και της Ισπανίας για τις λιγοστές γεννήσεις στις χώρες τους.

Στόχος είναι να μην στηρίζεται ο πληθυσμός που γηράσκει στους μετανάστες. Δηλαδή οι γεννήσεις των Ιταλίδων και των Ισπανίδων, να είναι αρκετές ώστε η αναπλήρωση των γενεών να είναι εφικτή όπως επίσης και να μπορούν να καλυφθούν οι συντάξεις. Φαίνεται πως υπάρχουν ίχνη ρατσισμού προς τις γυναίκες που μεταναστεύουν και γεννούν στις χώρες αυτές. Τα μέτρα αυτά δηλώνουν πως δεν υπάρχει ανάγκη για τους μετανάστες και ότι δεν χρειάζονται στις κοινωνίες της Ιταλίας και της Ισπανίας.

Δίνεται κίνητρο στην κυβέρνηση να υιοθετήσει παρόμοιες πολιτικές ώστε και οι γεννήσεις στην Ελλάδα να αυξηθούν όπως πρόκειται να γίνει και σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Επίσης παρουσιάζεται το ποσοστό της μείωσης του πληθυσμού

⁴⁸ « Η Ασία γεννά η Ευρώπη γερνά», Τα Νέα, 25/9/1999

⁴⁹ «Εμπρός να κάνουμε παιδιά!», Τα Νέα, 7/6/2002

στη χώρα μας αλλά και η αύξηση της παραγωγικότητας από τους μετανάστες. Τα δύο μεγέθη αυτά πλησιάζουν στον μέσο όρο της ΕΕ και γίνεται λόγος πως για πρώτη φορά υπάρχει σύγκλιση της χώρας μας με την ΕΕ σε κάποιο ποσοστό.

Μπορεί ο πληθυσμός να μειώνεται όμως η εισροή των μεταναστών τον αυξάνει. Αντίθετα το ίδιο έτος παρουσιάζεται και με αρνητικό τρόπο η κατάσταση της Ελλάδας που γερνάει κατέχοντας και τον τίτλο με τον υψηλότερο δείκτη γήρανσης και τις χαμηλότερες δαπάνες προστασίας. Αναγκαίο μέτρο αποτελεί όπως αναφέρεται από τους δημοσιογράφους η λήψη αποφάσεων και μέτρων από το κράτος για την αντιστροφή αυτού του φαινομένου. Γίνεται εντονότερη η αρνητική στάση προς τους κυβερνώντες όταν παρουσιάζεται η πρωτιά της Γαλλίας σε γεννήσεις χάρη στο καλό κρατικό σύστημα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται:

*«Οι Γάλλοι είναι οι πρώτοι στην Ευρώπη στις γεννήσεις
οι Έλληνες, οι Ιταλοί και οι Ισπανοί τελευταίοι⁵⁰»*

Συχνά χρησιμοποιείται το παράδειγμα της Γαλλίας προκειμένου να αναδειχθεί η μεγάλη διαφορά στον τομέα της κοινωνικής προστασίας της οικογένειας και της ενίσχυσης των γεννήσεων. Το μεγάλο ποσοστό της ανεργίας και η ανασφάλεια που βιώνουν οι πολίτες στη χώρα μας λόγω έλλειψης κοινωνικών μέτρων αναφέρεται ως αιτία της υπογεννητικότητας.

Συνεχίζεται η αναφορά στα χαμηλά επιδόματα και τα επόμενα χρόνια. Ασκείται βαρύτατη κριτική στην πολιτεία αφού έχουμε τα λιγότερα και χαμηλότερα επιδόματα παιδιών και οικογένειας στην Ευρώπη όπως χαρακτηρίζονται «πενιχρά». Χαρακτηριστικά αναφέρεται:

«Τελευταία στην Ευρώπη, στα επιδόματα-κίνητρα

⁵⁰ «Η Μεσόγειος πάσχει από παιδιά», Το Βήμα, 17/2/2002.

για καταπολέμηση της υπογεννητικότητας⁵¹»

«Δεν «συμφέρουν» οι γεννήσεις παιδιών»⁵²

Τα ελλιπή επιδόματα παρουσιάζονται ως αιτία υπογεννητικότητας στην Ελλάδα. Όμως παρόλο που φαίνεται πως η έλλειψη χρημάτων αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για να φέρουν παιδιά στον κόσμο, δεν λαμβάνονται μέτρα από του ιθύνοντες για να ενθαρρυνθούν οι γεννήσεις.

Η μεγάλη μας αδυναμία ως προς τις γεννήσεις παρουσιάζεται και ως αδύναμο στοιχείο μας απέναντι στους Τούρκους. Είμαστε πολύ λιγότεροι και αυτό αποτελεί τροχοπέδη του έθνους σε πιθανή αντιμετώπιση επίθεσης. Η αντιπαλότητα αναφέρεται ως διαχρονικό πρόβλημα. Όμως οι Έλληνες όλα μπορούν να τα καταφέρουν και ας υστερούν αριθμητικά, όπως επαινεί με τα λόγια του και ο δημοσιογράφος. Επέβαλαν φόρο ώστε να μαζευτούν χρήματα και να δίνονται σε νέα ζευγάρια για να αποκτούν απογόνους. Κάτι τέτοιο όπως προτείνεται θα πρέπει να επιβραβευθεί και να εξαπλωθεί σε όλη την Ελλάδα.

Πέρα όμως από τα χαμηλά ποσοστά γεννητικότητας, η σχετικά κακή δημογραφική θέση της Ελλάδας μέσα στην Ευρώπη προκύπτει και μέσα από τη σύγκριση άλλων δημογραφικών δεικτών. Το 2007 τονίζεται και πάλι ότι το προσδόκιμο ζωής των Ελλήνων αυξάνει μεν αλλά όχι το ίδιο με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ. Αιτία αυτού αυτή τη φορά είναι η απουσία υπευθυνότητας των Ελλήνων όσον αφορά την πρόληψη. Αναφέρεται:

⁵¹ «Η Ελλάδα έχει από τα λιγότερα και χαμηλότερα επιδόματα παιδιών και οικογένειας στην Ευρώπη, τα οποία για την συντριπτική πλειονότητα του εργατικού δυναμικού-καλύπτουν μόλις το 5% του μηνιαίου εισοδήματος», Τα Νέα, 13/3/2004

⁵² «Η Ελλάδα έχει από τα λιγότερα και χαμηλότερα επιδόματα παιδιών και οικογένειας στην Ευρώπη, τα οποία για την συντριπτική πλειονότητα του εργατικού δυναμικού-καλύπτουν μόλις το 5% του μηνιαίου εισοδήματος», Τα Νέα, 13/3/2004

«Όλο και χαμηλότερη θέση σε ότι αφορά το προσδόκιμο

ζωής καταλαμβάνουν οι Έλληνες ανάμεσα

στις χώρες τις ΕΕ⁵³»

Επίσης τονίζεται και πάλι ότι είμαστε 3^{οι} στην ΕΕ ως γηρασμένη χώρα και ότι οι γεννήσεις των μεταναστών δεν επαρκούν για να καλύψουν το πληθυσμιακό έλλειμμα μεταξύ γεννήσεων και θανάτων. Γίνεται αναφορά στη συνδρομή της πολιτείας προς τα άτομα τρίτης ηλικίας με πρωτοβουλίες όπως τα ΚΑΠΗ και προγράμματα όπως η βοήθεια στο σπίτι. Ναι μεν υπάρχουν αυτές οι πολύ χρήσιμες υπηρεσίες που παρέχονται από το κράτος στους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας αλλά το προσωπικό που τα απαρτίζει εκτιμάται ότι δεν είναι αρκετό. Δίνεται περισσότερη έμφαση, συναισθηματισμός και εγκυρότητα με τη συνέντευξη και έχει παραχωρήσει η πρόεδρος της Ελληνικής Γeronτολογικής Εταιρίας.

Τα τελευταία χρόνια μελέτης τονίζεται και πάλι το πόσο δυσοίωνα προβλέπεται το μέλλον της γηραιάς Ηπείρου αφού γηράσκει και μειώνεται με συνέπεια οι θάνατοι να είναι περισσότεροι από τις γεννήσεις. Όσον αφορά την Ελλάδα το 2008 αναφέρεται ως η γηραιότερη χώρα στην Ευρώπη στηριζόμενοι στα στοιχεία της Eurostat για την εγκυρότητα του λόγου. Εκτιμάται ότι το 2020 θα είναι η δεύτερη γηρασμένη χώρα στον κόσμο με την Ιαπωνία πρώτη. Πράγμα που προκαλεί προβληματισμό και ανασφάλεια για το μέλλον στους αναγνώστες. Η Ελλάδα κοντεύει να μετατραπεί σε χώρα γερόντων, είναι η κύρια φράση που χρησιμοποιείται εκείνη την περίοδο στα άρθρα. Χρησιμοποιούνται κριτήρια του ΟΗΕ και στοιχεία από την Eurostat.

Επίσης γίνεται λόγος για τις σπουδές στη γηριατρική και όλα τα άλλα επαγγέλματα που αφορούν την τρίτη ηλικία. Αναφέρεται πως στην υπόλοιπη Ευρώπη έχουν ληφθεί μέτρα και παρακινούνται οι νέοι να ασχοληθούν με αυτά τα επαγγέλματα καθώς είναι από αυτά που αναπτύσσονται σήμερα. Στην Ελλάδα κάτι τέτοιο φυσικά δεν συμβαίνει ενώ θα έπρεπε αφού το απαιτεί η νέα σύσταση του πληθυσμού.

⁵³ «Φθίνει το προσδόκιμο ζωής των Ελλήνων», Το Βήμα, 18/10/2007

Ένα άλλο θλιβερό ρεκόρ που κατέχει η Ελλάδα είναι αυτό των θανάτων παιδιών από τροχαία. Η Ελλάδα βρίσκεται στην πρώτη δεκάδα στην Ευρώπη με τα θανατηφόρα τροχαία ατυχήματα. Οι ευθύνες για αυτήν την κατάσταση πέφτουν στην πολιτεία η οποία δεν είχε φροντίσει να λάβει τα απαραίτητα μέτρα ώστε να περιορισθεί ο αριθμός τέτοιων δυστυχημάτων όπως έχουν καταφέρει να κάνουν τα άλλα Ευρωπαϊκά κράτη.

Μετά από την πληθυσμιακή σύγκριση της Ελλάδας με την Τουρκία το 2003 έρχεται η σύγκριση του πληθυσμού της Ελλάδας με την Αμερική το 2002. Έως το 2040 όπως αναφέρεται οι ΗΠΑ θα ξεπεράσουν σε πληθυσμό τη Γηραιά Ήπειρο. Τονίζεται η υπεροχή της Αμερικής έναντι της Ευρώπης όσον αφορά τον πληθυσμό⁵⁴. Έμμεσα θίγεται το θέμα μιας πιθανής σύγκρουσης στο μέλλον που θα μας φέρει σε δύσκολη θέση αφού υστερούμε αριθμητικά. Το ίδιο υπαινίσσεται και ο δημοσιογράφος στην αντίστοιχη περίπτωση με τους Τούρκους⁵⁵.

Τέλος αξίζει να σημειωθεί μια άλλη πτυχή που αναφέρεται για πρώτη φορά, αυτή των ναρκωτικών. Όπως υποστηρίζεται στην Ελλάδα έχουμε τους περισσότερους θανάτους στην Ευρώπη αλλά τους λιγότερους χρήστες. Γίνεται κριτική στις δημόσιες αρχές για ψευδή στοιχεία που δίνονται στην Ευρώπη. Αναφέρεται χαρακτηριστικά:

*«Οι νέοι πεθαίνουν από τα ναρκωτικά στην
Ελλάδα αλλά οι αρμόδιοι μπορούν να πανηγυρίζουν
ότι η χώρα διαθέτει τους λιγότερους χρήστες πανευρωπαϊκά⁵⁶»*

Η σύγκριση λοιπόν που παρουσιάστηκε αφορούσε κυρίως την Ελλάδα έναντι των άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Χρησιμοποιήθηκε ώστε να δειχθεί η διαφορά και να τονιστούν οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι της μείωσης του πληθυσμού που επρόκειτο να έρθουν στη χώρα. Με αυτόν τον τρόπο ασκήθηκε κριτική στο κράτος πρόνοιας και

⁵⁴ «Μισό δισεκατομμύριο Αμερικανοί», 27/8/2002, Τα Νέα

⁵⁵ «Γράμματα στις ματιές», 22/7/2003, Τα Νέα

⁵⁶ «Έχουμε τους περισσότερους θανάτους στην Ευρώπη», Το Βήμα, 23/11/2007.

των μη μέτρων του κράτους. Έγιναν αντιληπτές από τους αναγνώστες η διαφορετικότητα του τρόπου ζωής των άλλων ευρωπαίων σε σχέση με τους Έλληνες. Ακόμα υπήρξε ανησυχία για το μέλλον και σίγουρα προβληματισμός και δεύτερες σκέψεις στα σενάρια για ενδεχόμενες συγκρούσεις και αντιπαλότητες με τον λαό της Τουρκίας και της Αμερικής.

1.4) Οι δημογραφικές επιπτώσεις από τις συνήθειες των Ελλήνων.

Μια ακόμη παράμετρος που χρησιμοποιείται προκειμένου να ανιχνευθούν οι αιτίες που οδήγησαν στο σημερινό δημογραφικό πρόβλημα της Ελλάδας είναι οι κακές συνήθειες των πολιτών. Παρουσιάζονται ως η καταστροφή της υγείας του Έλληνα καθώς και οι αιτίες χαμηλής ποιότητας ζωής.

Εμφανίζεται το προφίλ του Έλληνα, ο Έλληνας λοιπόν τρώει πολύ, καπνίζει πολύ και πίνει πολύ, με αποτέλεσμα να επιβαρύνει τον οργανισμό του και να νοσεί από καρδιαγγειακά νοσήματα και καρκίνο. Ακόμα εμφανίζεται η θέση των δημοσιογράφων απέναντι στον εθισμό των ναρκωτικών, τους χρήστες και τη θέση του κράτους πρόνοιας, όπως επίσης και για τους φορείς του AIDS.

Τα άρθρα που χρησιμοποιήθηκαν είναι 30, ώστε να αναλυθούν για τα έτη μελέτης όλα τα παραπάνω ζητήματα που αναλύουν τη θέση των δημοσιογράφων όσον αφορά τη συσχέτιση των συνηθειών των Ελλήνων με τη μείωση του πληθυσμού. Τα άρθρα αυτά αναρτήθηκαν από τις 4 εφημερίδες από τις 5. Στα Νέα την περίοδο αναζήτησης δεν εντοπίστηκε κάτι σχετικό το οποίο θα μπορούσε να βοηθήσει στη μελέτη. Επίσης υπήρξε απόκλιση σε σχέση με την ποσότητα των άρθρων σε κάθε εφημερίδα. Στην Καθημερινή τα άρθρα που θα χρησιμοποιήθηκαν είναι 1 ενώ στο Έθνος 13 και στο Βήμα 10. Παρατηρείται λοιπόν πόσο διαφορετικό είναι το ενδιαφέρον, από τη μεριά των δημοσιογράφων για τις δημογραφικές επιπτώσεις από τις συνήθειες των Ελλήνων στην εκάστοτε εφημερίδα.

Αναφορά στις δημογραφικές επιπτώσεις γίνεται σε σχεδόν όλα τα χρόνια μελέτης. Αναλυτικότερα το 1999 γίνεται λόγος για ανωμαλίες στο γεννητικό σύστημα, όπου οφείλουν την ύπαρξή τους στην καταστροφή του περιβάλλοντος. Λόγω της περιβαλλοντικής ρύπανσης αναπτύσσονται διάφοροι μικροοργανισμοί οι οποίοι βλάπτουν το γεννητικό σύστημα των ανδρών με αποτέλεσμα τα παιδιά που έρχονται στο κόσμο να αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας. Ξεκινά λοιπόν στα πρώτα χρόνια η διάθεση των δημοσιογράφων να αφυπνίσουν τους αναγνώστες ως προς την επιρροή της καταστροφής του περιβάλλοντος στις ζωές μας.

Προκαλείται ένας βαθύτερος προβληματισμός όταν γίνεται αναφορά στα προβλήματα γονιμότητας που αντιμετωπίζουν οι νέοι άνθρωποι και οι δυσκολίες που έχει αυξανόμενος αριθμός ζευγαριών στο να αποκτήσουν παιδιά εξαιτίας μεταξύ άλλων και της περιβαλλοντικής ρύπανσης.

Επίσης γίνεται λόγος για το AIDS όπου παρουσιάζεται ως διεθνές αλλά και εσωτερικό πρόβλημα. Από το 1999 ξεκινά η αναφορά στον ιό έως και τα σημερινά χρόνια. Πράγμα που δείχνει τον διαχρονικό προβληματισμό για τον ιό του AIDS. Το 1999 αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα στο οποίο το κράτος επεμβαίνει και βοηθά πολύ τους ανθρώπους που πάσχουν από τον ιό.

Το 2000 παρουσιάζονται τα νοσήματα όπου πάσχουν κυρίως οι Έλληνες προκαλώντας τα από τις κακές συνήθειες, όπως το κάπνισμα και το ποτό. Χαρακτηριστικός τίτλος άρθρου: “Ποια νοσήματα «θερίζουν» τους Έλληνες”, από το Βήμα, 2/4/2000. Αναφέρεται επίσης:

*“Οι θλιβερές Ευρωπαϊκές πρωτιές στα τσιγάρα και στα ποτά
και οι αυξανόμενες επιδόσεις στα ναρκωτικά”*

Το 2001 παρουσιάζεται μια αντίθεση. Από τη μια η εφημερίδα Καθημερινή παρουσιάζει τους Έλληνες ως υγιείς και μακρόβιους χάρη της καλύτερης διατροφής που προσφέρει ο τόπος μας, χρησιμοποιώντας τίτλους όπως: “ Και υγιείς και μακρόβιοι οι Έλληνες”, 17/6/2000. Από την άλλη η εφημερίδα Ελευθεροτυπία κάνει σύνδεση της υπογεννητικότητας με την παχυσαρκία και χρησιμοποιεί τίτλους όπως: “ Τρώμε δεν γεννάμε”, 13/6/2001. όπως υποστηρίζεται η χώρα μας κατέχει ρεκόρ παχυσαρκίας σε σχέση με άλλες χώρες της ΕΕ.

Το 2002 συνεχίζεται η αναφορά στα ναρκωτικά αλλά και το περιβάλλον. Ενδεικτικά για τα ναρκωτικά αναφέρεται: “Πρωταθλήτρια η Ελλάδα στην αύξηση των θανάτων”, 20/12/2002. Οι θάνατοι από ναρκωτικά είναι αιτία που μειώνεται ο πληθυσμός και αυξάνεται η θνησιμότητα.

Η Ελευθεροτυπία έχει τίτλο: “Επικίνδυνες αναπνοές”, 26/8/2002. Γίνεται συσχέτιση ατμόσφαιρας με την αύξηση της θνησιμότητας. Όπως αναφέρεται οι τουρίστες δεν διαμένουν πάνω από 1 ημέρα στην Αθήνα, διότι δεν αντέχουν τη ρύπανση. Έτσι προστίθεται άλλη μια πτυχή που πλήττεται, αυτή του τουρισμού και κατά συνέπεια της οικονομίας. Όμως εκείνη που τονίζεται περισσότερο είναι η μόλυνση που προκαλούν οι άνθρωποι στο περιβάλλον και το πώς αυτό βλάπτει τον ίδιο μας τον εαυτό.

Το 2003 η εφημερίδα το Βήμα παρουσιάζει το προφίλ της υγείας του Έλληνα με ένα ιδιαίτερα γλαφυρό τρόπο. Το άρθρο έχει τίτλο “Το προφίλ της υγείας του Έλληνα” και δημοσιεύθηκε στις 20/7/2003. αναφέρεται χαρακτηριστικά:

*“Καπνίζει σαν φουγάρο και πίνει πολύ
είναι ο πιο παχύσαρκος Ευρωπαίος...το συχνότερο
θύμα αυτοκινητιστικών ατυχημάτων προσβάλλεται από
καρδιακά νοσήματα και καρκίνο του πνεύμονα αλλά
παραμένει αισιόδοξος, θεωρεί ότι είναι καλά στην υγεία του...
πιστεύει ακράδαντα ότι η ζωή είναι ωραία, για αυτό έχει και
τα χαμηλά ποσοστά αυτοκτονίας σε όλη την Ευρώπη.....Αυτό
είναι το προφίλ του Έλληνα.”*

Με τα παραπάνω φαίνεται ακριβώς το πώς παρουσιάζεται ο Έλληνας.

Το 2005 εμφανίζονται ο Έλληνας ως ο πιο απρόσεκτος Ευρωπαίος. Γίνεται λόγος για τα τροχαία ατυχήματα που αποτελούν την πρώτη αιτία θανάτου ιδιαίτερα για τους νέους ανθρώπους. Στο Έθνος εμφανίζονται τίτλοι άρθρων όπως: «Θερίζουν» τροχαία, κάπνισμα και ποτό, 7/12/2005 και “Πρώτη αιτία θανάτου τα τροχαία”, 28/9/2005. Ασκεύεται κριτική ως προς το κράτος πρόνοιας αφού δεν έχει φροντίσει ώστε να αποφεύγονται τέτοιοι άδικοι τρόποι θανάτου. Ανάγκη για μέτρα από την ελληνική πολιτεία, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται.

Τα επόμενα έτη 2006 και 2007 γίνεται λόγος για την παχυσαρκία και το τσιγάρο. Η παχυσαρκία αποτελεί τροχοπέδη για την γονιμότητα των γυναικών. Πολλές γυναίκες αντιμετωπίζουν πρόβλημα στη σύλληψη και ευθύνεται η παχυσαρκία. Αναφέρεται πως ότι, από την παχυσαρκία 700 Έλληνες πεθαίνουν κάθε χρόνο. Έτσι συνδέεται η παχυσαρκία με τη μείωση του πληθυσμού και με την κακή συνήθεια του Έλληνα να τρώει πολύ. Χαρακτηριστικό άρθρο αποτελεί αυτό στην Ελευθεροτυπία όπου αναφέρει: “Τρώμε τη ζωή με....το κουτάλι” ,18/10/2007. Όπου ο Έλληνας εμφανίζεται ως αυτοκαταστροφικός.

Ένας παράγοντας θνησιμότητας όπως έχει αναφερθεί και στα παλαιότερα χρόνια είναι το τσιγάρο. Αυτή τη φορά παρουσιάζονται αληθινές ιστορίες ανθρώπων που έχουν νοσήσει από το τσιγάρο. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται περισσότερη έμφαση και προκαλείται φόβος στους αναγνώστες και παρακίνηση για να διακόψουν το κάπνισμα. Τονίζεται ότι αναγκαία είναι η ενημέρωση των νέων και όλων των ατόμων για τις επιπτώσεις του καπνίσματος. Ακόμα τα ίδια έτη παρουσιάζεται η Ελλάδα να έχει τους περισσότερους θανάτους στην Ευρώπη από ναρκωτικά. Ασκείται κριτική στις δημόσιες αρχές για παραχώρηση ψευδών στοιχείων στην Ευρώπη. Αναφέρεται χαρακτηριστικά:

“Οι νέοι πεθαίνουν από τα ναρκωτικά στην Ελλάδα

*αλλά οι αρμόδιοι μπορούν να πανηγυρίζουν ότι η χώρα διαθέτει τους λιγότερους
χρήστες πανευρωπαϊκά⁵⁷”*

Γενικότερα αναφέρεται πως χιλιάδες ζωές θα μπορούσαν να σώζονται κάθε χρόνο αν αλλάζαμε ως λαός συνήθειες της καθημερινότητας μας. Το προσδόκιμο ζωής παρουσιάζεται πεσμένο στην ευρωπαϊκή λίστα και από πρώτο κατέβηκε στην 7^η θέση και έπειτα στην 11^η στη λίστα. Κατηγορείται η πολιτεία αφού δεν υπάρχει κανένα μέτρο και καμία πρόληψη όπως αναφέρεται.

⁵⁷ «Έχουμε τους περισσότερους θανάτους στην Ευρώπη», Το Βήμα, 23/11/2007.

Πάνω σε αυτό αναφέρονται και το 2008 διάφορα άρθρα. Χαρακτηριστικός είναι ο τίτλος ενός άρθρου στο Έθνος. “450 λιγότεροι θανατοι”, 23/4/2008. Αναφέρεται πως 3000 λιγότερα εμφράγματα και αλλά τόσα εγκεφαλικά θα είχαμε στην Ελλάδα αν είχε απαγορευτεί το κάπνισμα στους δημόσιους χώρους , όπως έχει συμβεί σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Σε ανάλογα άρθρα αναφέρεται πως η καρδιά του Έλληνα δεν αντέχει και ότι από τις κακές συνήθειες το προσδόκιμο ζωής μειώνεται σημαντικά. Αναφέρεται:

“Ακριβά πληρώνουν τις κακές συνήθειες οι Έλληνες”⁵⁸”

Επίσης χαρακτηρίζεται ως φονική η έλλειψη προληπτικών εξετάσεων. Ο Έλληνας δεν πηγαίνει στο γιατρό, λέει ότι είναι καλά αλλά δεν το ξέρει έτσι δημιουργείται στασιμότητα του πληθυσμού αφού οι διάφορες αρρώστιες εξαπλώνονται και πεθαίνει ο ασθενής.

Περνώντας στο 2009 διαπιστώνεται μια συγκροτημένη αισιοδοξία. Υπάρχουν τίτλοι όπως “Πώς να ζήσετε ως τα 100” από το Έθνος, 6/8/2009 και “Ζούμε περισσότερο αλλά χειρότερα” από το Έθνος και πάλι, 6/6/2009. Στα άρθρα αυτά υπάρχει αισιοδοξία η οποία πηγάζει από την συμβολή της επιστήμης. Η εξέλιξη της επιστήμης βοηθά παρά πολύ ώστε να αντιμετωπίζονται οι διάφορες ασθένειες που προσβάλλονται οι άνθρωποι. Έτσι μπορούν και κερδίζουν χρόνια ζωής που χωρίς την επιστήμη δεν θα μπορούσαν να έχουν. Αναφέρεται:

“Η ζωή είναι πιστωτική κάρτα”⁵⁹”

⁵⁸ « Οι 7 πιο βλαβερές συνήθειες των Ελλήνων», Έθνος, 4/10/2008.

⁵⁹ « Πώς να ζήσετε ως τα 100», Έθνος, 6/8/2009

Ένα άλλο πολύ αισιόδοξο μήνυμα είναι ότι ο ιός του AIDS είναι σε ύφεση. Το δυσάρεστο όμως είναι ότι αυτή η είδηση αφορά τις άλλες χώρες όχι όμως την Ελλάδα. Υπάρχει μια γενική αισιοδοξία για τον ιό αλλά απαισιοδοξία για την Ελλάδα.

Τα άρθρα του 2010 κάνουν λόγο για μια ακόμα φορά για την ατμοσφαιρική ρύπανση που έχουν προκαλέσει οι άνθρωποι και τις κακές συνήθειες μας. Υποστηρίζεται ότι η ατμοσφαιρική ρύπανση κλέβει χρόνια από τους Έλληνες. Χρησιμοποιούνται τίτλοι όπως: “Οι Έλληνες χάνουν 4000000 χρόνια από τη ζωή τους”, Το Βήμα, 24/1/2010 . Επίσης οι Έλληνες όπως αναφέρεται, πεθαίνουν από καρδιά. Για την αρνητική αυτή εικόνα, ευθύνονται τόσο οι κακές συνήθειες των Ελλήνων, όσο και η μη εφαρμογή μέτρων πρόληψης.

Χαρακτηριστικά:

“Βλαπτικές καθημερινές συνήθειες μας⁶⁰”

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάστηκε ο τρόπος συζήτησης των δημοσιογράφων της σύνδεσης των δημογραφικών μεταβολών με τις κακές συνήθειες του Έλληνα. Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι ο Έλληνας παρουσιάζεται αφελής, εθισμένος σε εξαρτήσεις όπως το ποτό το τσιγάρο και το φαγητό, αλλά παραμένει αισιόδοξος για τη ζωή του.

⁶⁰ «Οι Έλληνες πεθαίνουμε από τα καρδιακά», Το Βήμα, 6/1/2010

Συμπεράσματα

Στόχος αυτής της εργασίας ήταν η μελέτη του τρόπου προσέγγισης των δημογραφικών θεμάτων από τον ημερήσιο και εβδομαδιαίο τύπο και η αποτύπωση της επίδρασης των δημοσιογράφων στην ελληνική κοινή γνώμη, μέσα από τις απόψεις που καταγράφονται και τον τρόπο που προσεγγίζονται.

Το ενδιαφέρον για τη διερεύνηση του πώς παρουσιάζονται θέματα δημογραφικού ενδιαφέροντος στον ελληνικό τύπο προήλθε από άλλες παρόμοιες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στο παρελθόν από επιστήμονες του εξωτερικού. Χρησιμοποιώντας ανάλογη μεθοδολογία, συγκρίνονται τα συμπεράσματα των ερευνών αυτών με αυτά της παρούσης μελέτης και αναδεικνύονται πολλά κοινά σημεία.

Η μελέτη χωρίστηκε σε κάποιες θεματικές ενότητες οι οποίες καθορίστηκαν από την συγκέντρωση πολλών άρθρων από τις εφημερίδες που προβληματίζονταν για το ίδιο γεγονός. Έτσι αρχικά αναλύθηκαν οι θεματικές ενότητες που αφορούσαν διάφορα θέματα της κοινωνίας που επηρεάζουν τον πληθυσμό. Αυτά ήταν τα ναρκωτικά, το AIDS, η γήρανση του πληθυσμού ως φαινόμενο καθώς και ο ρόλος της γυναίκας και του οικογενειακού θεσμού γενικότερα.

Με τον γυναικείο ρόλο και τον θεσμό της οικογένειας ασχολήθηκε και η έρευνα της Shirlene Badger⁶¹, που αφορούσε την περίοδο 1998-2001. Η μελέτη αφορούσε στη μελέτη και αποδελτίωση τεσσάρων αυστραλιανών εφημερίδων, ημερήσιου τύπου και η τελική μελέτη είχε τίτλο “I lead an ordinary life”.

Στην εργασία αυτή αποτυπώθηκε πώς οι δημοσιογράφοι υποστήριζαν ότι μέσα από τον οικογενειακό βίο και τη μητρότητα μπορεί η γυναίκα να διασφαλίσει όλο το έθνος και πως ο θεσμός της οικογένειας είναι πάνω από όλα. Ακόμα πως η γυναίκα εργάζεται πολύ και καθυστερεί να τεκνοποιήσει με αποτέλεσμα να φέρνει στον κόσμο και λιγότερα παιδιά. Ανάλογες αναφορές υπάρχουν και στην παρούσα μελέτη από τους δημοσιογράφους για την Ελλάδα.

⁶¹ Η Shirlene Badger είναι καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο του Queensland και η μελέτη που χρησιμοποιήθηκε είχε τίτλο “I lead an ordinary life”, Media discourses on falling fertility in Australia.

Οι άλλες θεματικές ενότητες που παρουσιάστηκαν αφορούσαν τη συσχέτιση των δημογραφικών μεταβολών με την οικονομία και το ασφαλιστικό σύστημα, τη συμβολή των μεταναστών στη δημογραφία της Ελλάδας και της Ευρώπης, δημογραφικά συγκριτικά στοιχεία για την Ελλάδα και άλλες χώρες και τέλος, τις δημογραφικές επιπτώσεις από τις συνήθειες των Ελλήνων.

Από τα παραπάνω γίνεται η διαπίστωση πως οι δημογραφικές μεταβολές δεν παρουσιάζονται ως αυτόνομο πρόβλημα. Στην πλειοψηφία τους στα άρθρα που ερευνήθηκαν το δημογραφικό εμφανίζεται ως δευτερεύον πρόβλημα, με πρωταρχικής σημασίας ένα άλλο ζήτημα από τα παραπάνω. Με τον ίδιο τρόπο παρουσιάζεται και στην μελέτη που έχει πραγματοποιήσει η Laura Stark⁶² με τίτλο “The popular Debate about low fertility An analysis of the German Press 1993-2001”. Σε αυτήν την περίπτωση όπως και στη μελέτη που παρουσιάζεται τα δημογραφικά ζητήματα αποτελούν εργαλεία για να συζητηθούν άλλα προβλήματα όπως οικονομικά, πολιτικά, μεταναστών κτλ. Με ανάλογο τρόπο παρουσιάζονται και στην άλλη μελέτη της Laura Stark και του Hans-Peter Kohler⁶³.

Οι δημοσιογράφοι χρησιμοποιούν άμεσο ύφος ώστε να διαμορφώνουν ένα κοινό αίσθημα και να επηρεάζουν την κοινή γνώμη. Πολλά από τα άρθρα αποπνέουν φόβο και ανησυχία και δημιουργούν αίσθημα ανασφάλειας προς το κοινό. Αφού πολλές από τις καταστάσεις που παρουσιάζονται, όπως η γήρανση του πληθυσμού και οι επιπτώσεις την υγεία του Έλληνα από τις κακές του συνήθειες, εμφανίζονται ως μη αναστρέψιμες και καταστροφικές για το μέλλον της χώρας.

Αντίθετα το μόνο που αποπνέει αισιοδοξία από όλες τις συσχετίσεις που λαμβάνουν μέρος στην εξέταση των δημογραφικών ζητημάτων είναι η ύπαρξη μεταναστών και η υποτυπώδης μείωση της ανεργίας που προέρχεται από τη μείωση του πληθυσμού. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι μετανάστες δεν αντιμετωπίζονται ρατσιστικά, απεναντίας δίνεται έμφαση στη θετική επίδρασή τους στους οικονομικούς και δημογραφικούς δείκτες: έρχονται στην Ελλάδα για να εργαστούν, να δημιουργήσουν

⁶² Η Laura Stark είναι καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Princeton.

⁶³ Ο Hans-Peter Kohler είναι καθηγητής του Πανεπιστημίου της Pennsylvania.

οικογένεια και να φέρουν στον κόσμο παιδιά. Πράγμα που συνεισφέρει στην αύξηση της παραγωγικότητας της χώρας αλλά και στην αύξηση του πληθυσμού της.

Μέσα από την έρευνα αυτή εξετάστηκαν οι διαφορετικοί τρόποι παρουσίασης των δημογραφικών μεταβολών της Ελλάδας και των άλλων χωρών του εξωτερικού, από τους δημοσιογράφους. Δηλαδή θίγεται έντονα το οικονομικό και ασφαλιστικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα προσθέτοντας τον προβληματισμό για τις λιγότερες γεννήσεις λόγω οικονομικού κόστους. Όπως επίσης το θέμα των μεταναστών το οποίο αναλύεται ως υπαρκτό αισιόδοξο φαινόμενο στην Ελληνική κοινωνία, αφού η μετανάστευση αποτελεί τρόπο αύξησης του πληθυσμού.

Συμπερασματικά η πολιτεία πρέπει να λάβει μέτρα για τη μείωση του πληθυσμού που θα βοηθήσουν στην αύξηση του, τονίζοντας πολλές φορές τα μέτρα που έχουν λάβει οι άλλοι Ευρωπαϊκοί λαοί ώστε να αντιμετωπίσουν τα ίδια προβλήματα. Γίνεται εμφανές το παράδοξο φαινόμενο της μείωσης της ανεργίας ενώ η χώρα βρίσκεται σε δυσμενή οικονομική θέση. Η ίδια μείωση προέρχεται από τη μείωση του πληθυσμού.

Όλα αυτά κάτω από την παρουσίαση ενός Έλληνα ο οποίος δεν θέλει να αλλάξει συνήθειες όσο και αν τον καταστροφικές είναι για την υγεία του ενώ τον χαρακτηρίζει μεγάλη αισιοδοξία για τη ζωή.

Παράρτημα

Γραφήματα και πίνακες.

Παρακάτω παρουσιάζονται τα γραφήματα και οι πίνακες που απεικονίζουν τα άρθρα. Καταγράφονται σχηματικά σε γραφήματα τα άρθρα, που είναι και ο κύριος κορμός της εργασίας, σε κάθε εφημερίδα και για κάθε έτος.

Με αυτόν τον τρόπο θα γίνει ευκολότερα αντιληπτή η ιδιαιτερότητα των άρθρων των εφημερίδων όσον αφορά τις διαφορές στην ποσότητα αυτών ανά έτος σε κάθε εφημερίδα. Διαπιστώνεται η παρατήρηση της αρχικής προσέγγισης, ότι δηλαδή η κάθε εφημερίδα έχει διαφορετική ποσότητα άρθρων στα έτη μελέτης των δημογραφικών μεταβολών, από την άλλη, καθώς και διαφορετικά έτη χωρίς άρθρα που να έχουν χρησιμοποιηθεί στη μελέτη.

Τα γραφήματα και οι πίνακες που θα τα συνοδεύουν αφορούν:

- Την κάθε εφημερίδα ξεχωριστά και για το κάθε έτος
- Τα άρθρα όλων των εφημερίδων μαζί ανά έτος.
- Το συνολικό αριθμό των άρθρων όλων των εφημερίδων μαζί για το κάθε έτος.

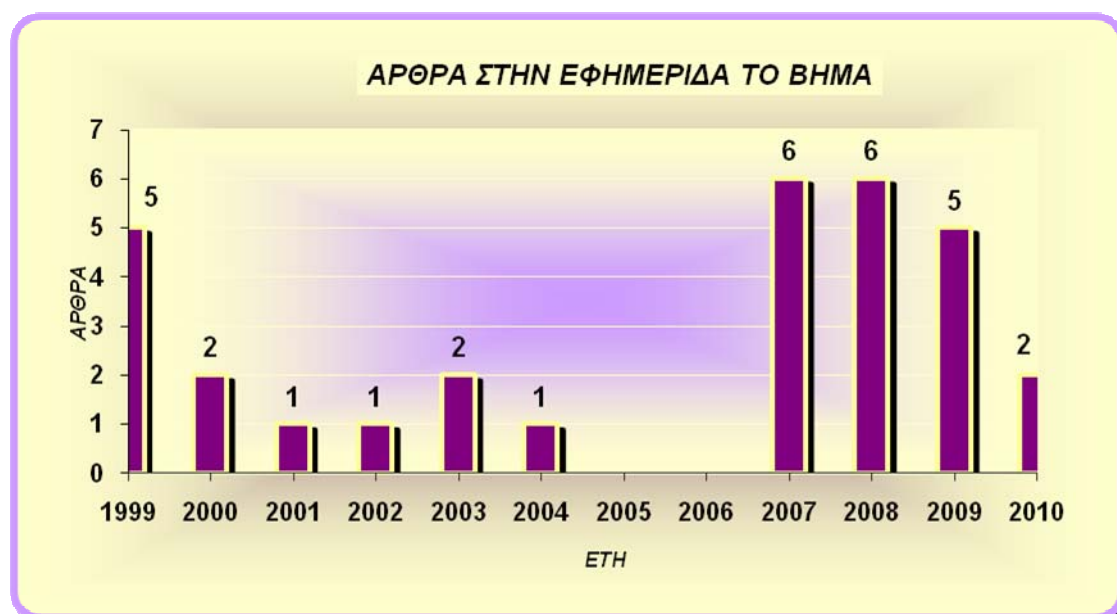
Γραφήματα και πίνακες ανά εφημερίδα.

Πίνακας 1, ποσότητα άρθρων ανά έτος.

Βήμα

ΕΤΟΣ	ΤΟ ΒΗΜΑ (ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΡΘΡΩΝ)
1999	5
2000	2
2001	1
2002	1
2003	2
2004	1
2005	
2006	
2007	6
2008	6
2009	5
2010	2

Γράφημα 1. Άρθρα από την Εφημερίδα Το Βήμα ανά έτος μελέτης.

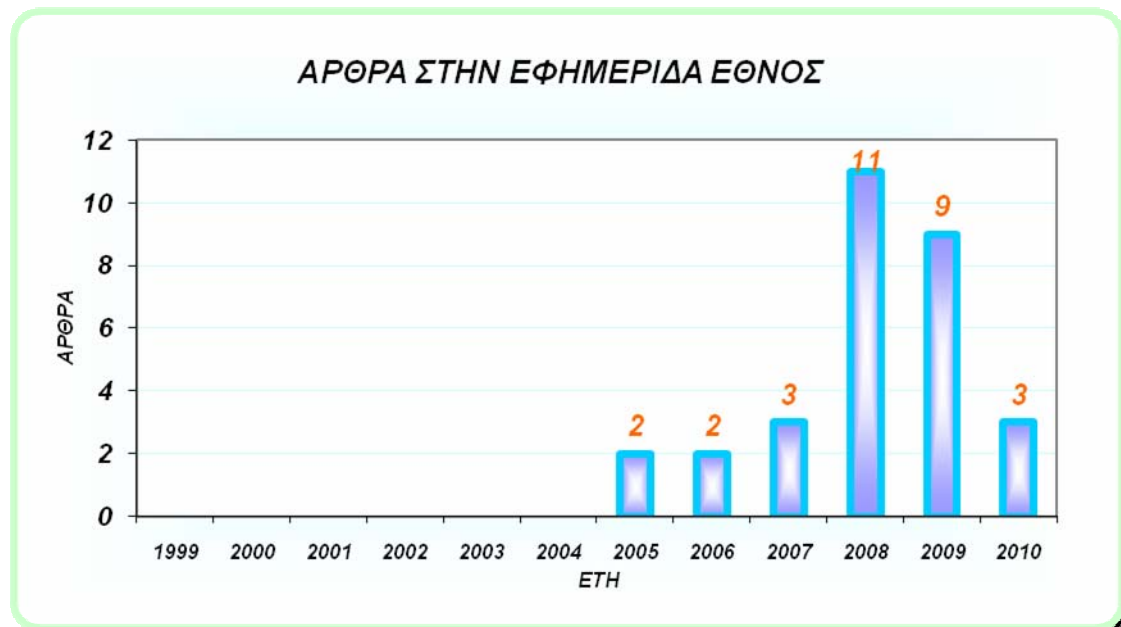

Πίνακας 2, ποσότητα άρθρων ανά έτος.

Έθνος

ΕΤΟΣ	ΕΘΝΟΣ(ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΡΘΡΩΝ)
1999	
2000	
2001	
2002	
2003	
2004	
2005	2
2006	2
2007	3
2008	11
2009	9
2010	3

Γράφημα 2. Άρθρα από την εφημερίδα Έθνος ανά έτος μελέτης.

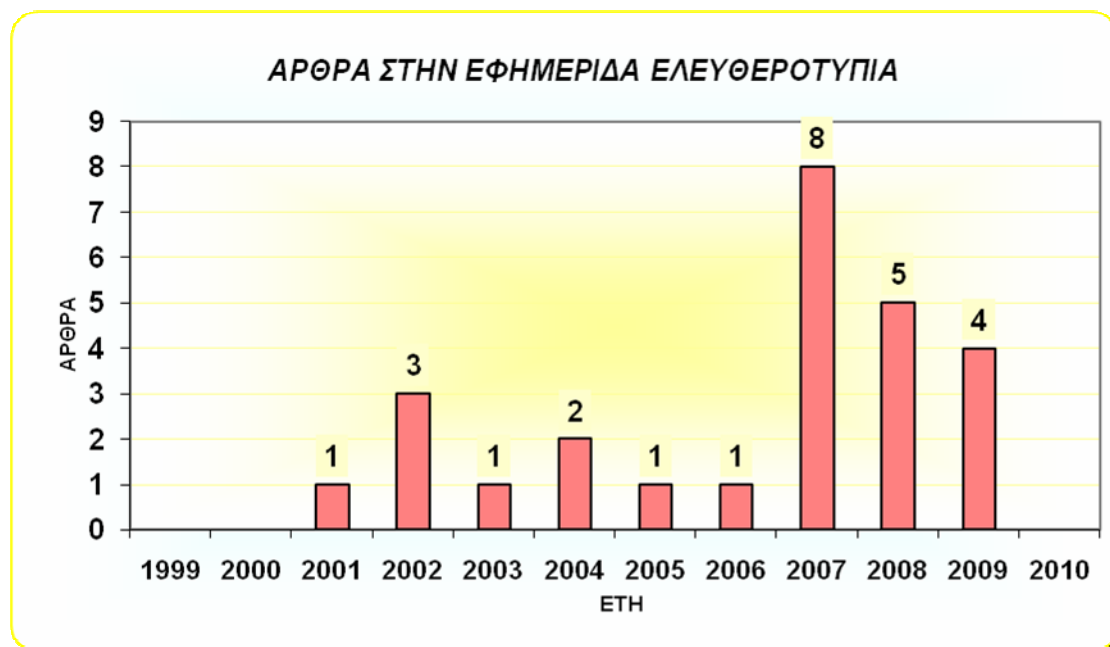

Πίνακας 3, ποσότητα άρθρων ανά έτος.

Ελευθεροτυπία

ΕΤΟΣ	ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ (ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΡΘΡΩΝ)
1999	
2000	
2001	1
2002	3
2003	1
2004	2
2005	1
2006	1
2007	8
2008	5
2009	4
2010	

Γράφημα 3. Άρθρα από την εφημερίδα Ελευθεροτυπία ανά έτος μελέτης.

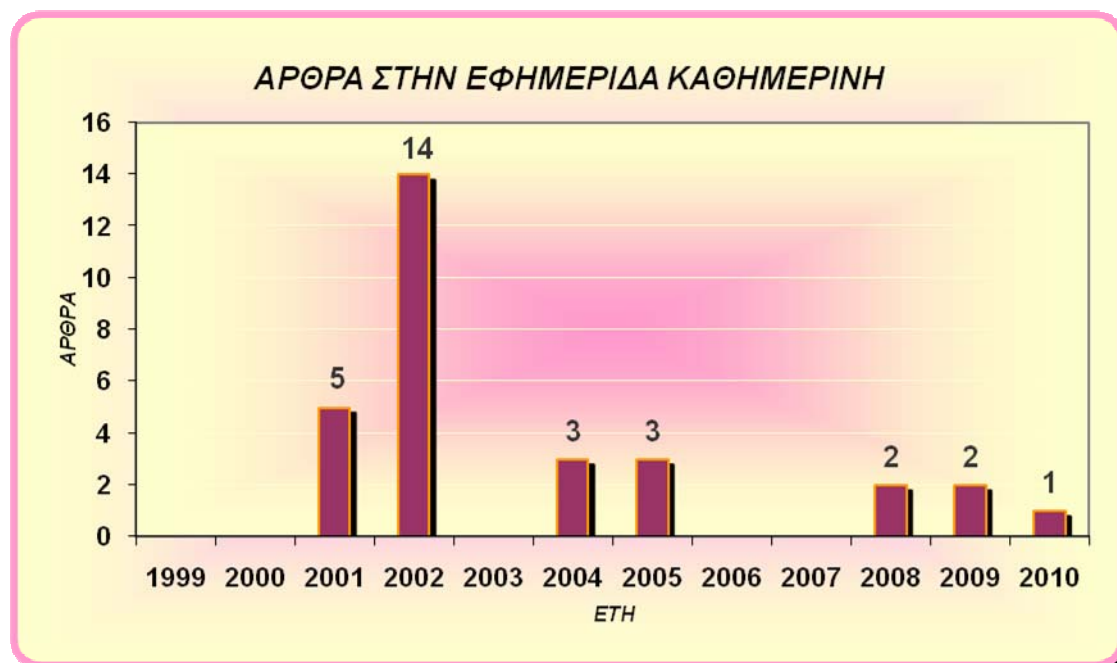

Πίνακας 4, ποσότητα άρθρων ανά έτος.

Καθημερινή

ΕΤΟΣ	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΡΘΡΩΝ)
1999	
2000	
2001	5
2002	14
2003	
2004	3
2005	3
2006	
2007	
2008	2
2009	2
2010	1

Γράφημα 4. Άρθρα στην εφημερίδα Καθημερινή ανά έτος.

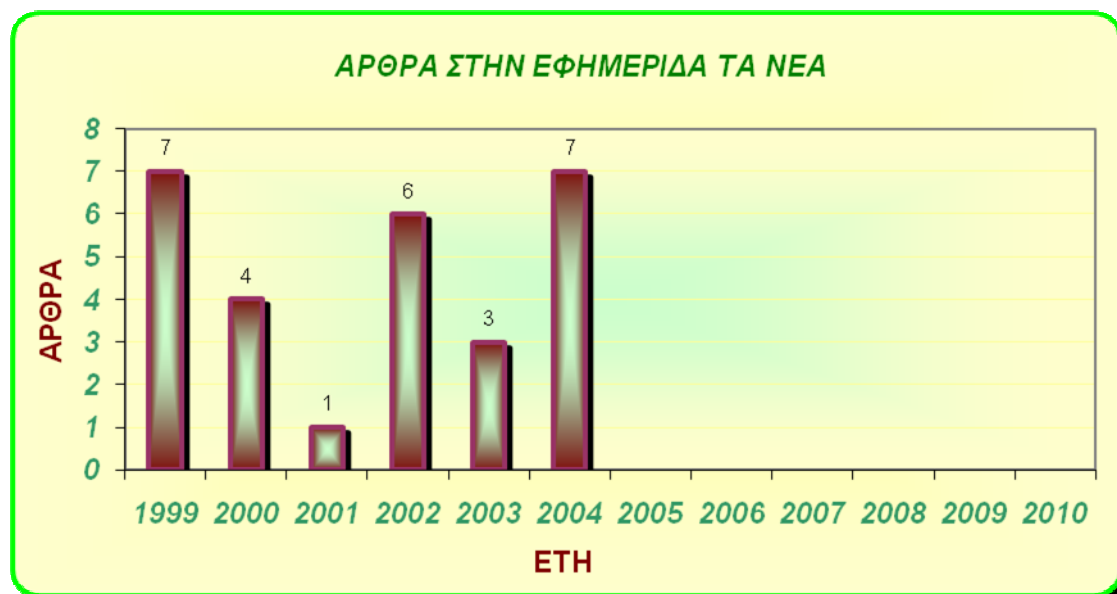

Πίνακας 5, ποσότητα άρθρων ανά έτος.

Τα Νέα

ΕΤΟΣ	ΤΑ ΝΕΑ
1999	7
2000	4
2001	1
2002	6
2003	3
2004	7
2005	
2006	
2007	
2008	
2009	
2010	

Γράφημα 5. Άρθρα στην εφημερίδα Τα Νέα ανά έτος.

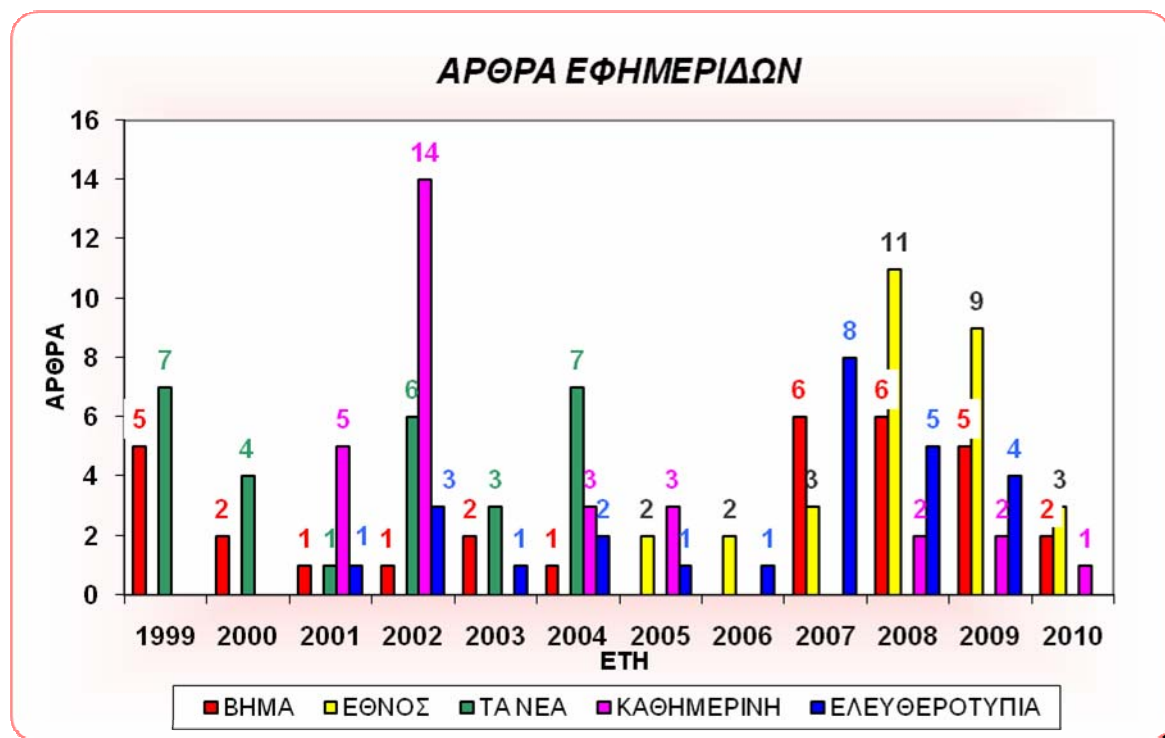

Συνολικός πίνακας και γράφημα των άρθρων των εφημερίδων του κάθε έτους.

Πίνακας 6, άρθρα ανά έτος και εφημερίδα.

ΕΤΟΣ	ΒΗΜΑ	ΕΘΝΟΣ	ΤΑ ΝΕΑ	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
1999	5		7		
2000	2		4		
2001	1		1	5	1
2002	1		6	14	3
2003	2		3		1
2004	1		7	3	2
2005		2		3	1
2006		2			1
2007	6	3			8
2008	6	11		2	5
2009	5	9		2	4
2010	2	3		1	

Γράφημα 6. Συνολικά άρθρα ανά εφημερίδα και έτος.

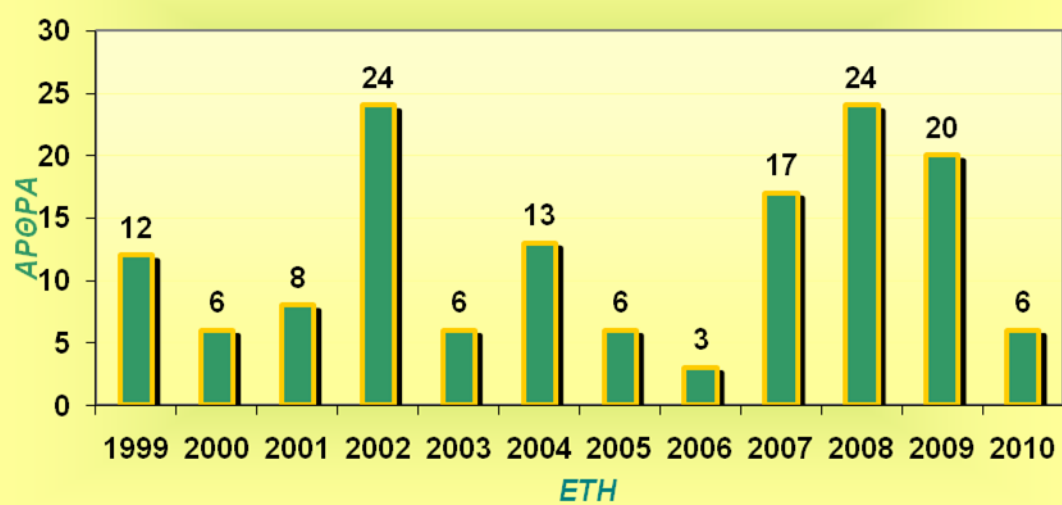
Συνολικός αριθμός των άρθρων όλων των εφημερίδων μαζί, για το κάθε έτος.

Πίνακας 7. Συνολικά άρθρα.

ΕΤΟΣ	ΒΗΜΑ	ΕΘΝΟΣ	ΤΑ ΝΕΑ	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ	ΑΡΘΡΑ
1999	5		7			12
2000	2		4			6
2001	1		1	5	1	8
2002	1		6	14	3	24
2003	2		3		1	6
2004	1		7	3	2	13
2005		2		3	1	6
2006		2			1	3
2007	6	3			8	17
2008	6	11		2	5	24
2009	5	9		2	4	20
2010	2	3		1		6

Γράφημα 7. Συνολικά άρθρα.

ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΑΡΘΡΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΦΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ			
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΑΡΘΡΟΥ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΦΡΑΣΗ
ΤΑ ΝΕΑ	Η ΑΣΙΑ ΓΕΝΝΑ Η ΕΥΡΩΠΗ ΓΕΡΝΑ	25/9/1999	«ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΤΗ ΜΑΣ ΘΑ ΗΤΑΝ ΕΝΑΣ ΚΙΝΕΖΟΣ»
ΤΑ ΝΕΑ	ΘΡΑΥΣΗ Η ΥΠΟΓΕΝΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΘΑ ΜΕΙΩΘΕΙ ΚΑΙ Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	11/8/1999	«Ο ΠΛΑΝΗΤΗΣ ΑΔΕΙΑΖΕΙ»
ΤΑ ΝΕΑ	ΤΑ ΛΙΓΟΤΕΡΑ ΜΩΡΑ ΓΕΝΝΗΘΗΚΑΝ ΠΕΡΣΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.ΜΕΓΑΛΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΖΕΥΓΑΡΙΩΝΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΓΟΝΙΜΟΤΗΤΑΣ	22/1/2000	«ΩΡΟΛΟΓΙΑΚΗ ΒΟΜΒΑ Η ΜΕΙΩΣΗ ΓΕΝΝΗΣΕΩΝ»
ΤΑ ΝΕΑ	ΧΩΡΑ ΜΕ ΜΟΝΑΧΟΠΑΙΔΙΑ	30/12/2004	«ΕΘΝΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ Η ΥΠΟΓΕΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»
ΤΑ ΝΕΑ	Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΧΕΙ ΑΠΟ ΤΑ ΛΙΓΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΑ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ	13/3/2004	«ΔΕΝ ΣΥΜΦΕΡΟΥΝ ΟΙ ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ»
ΕΘΝΟΣ	«ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟ» Η ΕΛΛΑΔΑ	14/9/2006	«ΓΕΝΝΑΤΕ ΓΙΑΤΙ ΧΑΝΟΜΑΣΤΕ»
ΕΘΝΟΣ	ΟΙ 12 ΠΛΗΓΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	30/1/2007	«ΔΩΔΕΚΑ ΠΑΓΙΔΕΣ ΑΠΕΙΛΟΥΝ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΟΞΥ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ»
ΕΘΝΟΣ	Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ		«ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΜΟΥ ΜΑΛΩΝΟΥΝ ΜΕ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΜΑΣ»
ΕΘΝΟΣ	ΟΙ 7 ΠΙΟ ΒΛΑΒΕΡΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ	2008	«ΑΚΡΙΒΑ ΠΛΗΡΩΝΟΥΝ ΤΙΣ ΚΑΚΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»
ΕΘΝΟΣ	Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΑΥΞΕΝΕΙ ΤΗ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ	16/3/2010	«Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΒΛΑΠΤΕΙ ΣΟΒΑΡΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ»
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	ΕΛΛΑΔΑ ΜΙΑ ΧΩΡΑ ΠΟΥ ΓΕΡΝΑΕΙ	13/5/2008	«ΣΕ ΓΗΡΑΙΑ ΚΥΡΙΑ ΤΗΣ ΓΗΡΑΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΕΞΕΛΙΣΣΕΤΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	Η ΕΛΛΑΔΑ ΓΕΡΝΑ ΜΕ ΤΑΧΕΙΣ ΡΥΘΜΟΥΣ ΧΡΟΝΟ ΜΕ ΤΟ ΧΡΟΝΟ	13/2/2009	«ΕΛΛΑΔΑ ΕΤΩΝ 65 ΚΑΙ...»
ΤΟ ΒΗΜΑ	Η ΑΘΗΝΑ ΤΟ 2010μχ	2/5/1999	«ΔΕΝ ΠΙΣΤΕΥΩ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΚΑΙΡΟ Η ΑΘΗΝΑ.ΜΟΥ

			ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΝΑ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΣΤΑ 4,3 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ. ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΞΕΧΝΑΜΕ ΤΗΣ ΕΙΣΡΟΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ»
ΤΟ ΒΗΜΑ	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ	21/3/1999	«ΠΑΝΑΚΡΙΒΗ ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ Η ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΚΑΙ Η ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΑΠΟΓΟΝΩΝ ΜΑΣ»
ΤΟ ΒΗΜΑ	ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΕΝ ΚΑΝΟΥΝ ΠΑΙΔΙΑ	2/12/1999	«Ο ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΖΥΓΑΡΙΩΝ ΑΡΧΙΖΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΡΙΕΡΑ»
ΤΟ ΒΗΜΑ	ΠΟΙΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ «ΘΕΡΙΖΟΥΝ» ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ	2/4/2000	«ΟΙ ΘΛΙΒΕΡΕΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΠΡΩΤΙΕΣ ΣΤΑ ΤΣΙΓΑΡΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΠΟΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ
ΤΟ ΒΗΜΑ	Η ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗ ΕΙΝΑΙ ΜΟΔΑ	24/9/2000	«ΓΙΑ ΑΙΩΝΕΣ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΥΝΗΘΙΖΑΝ ΝΑ ΚΥΟΦΟΡΟΥΝ ...ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΑ. ΑΠΕΝΑΝΤΙΑΣ ΣΗΜΕΡΑ ΜΟΙΑΖΟΥΝ ΝΑ ΔΙΑΛΛΑΛΟΥΝ ΤΗ ΓΟΝΗΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ.
ΤΟ ΒΗΜΑ	ΠΟΣΟ ΠΑΕΙ ΤΟ ΚΙΛΟ ΤΟ ΠΑΙΔΙ?	21/1/2001	«ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΠΟΥ ΚΑΛΟΥΝΤΑΙ ΝΑ ΠΛΗΡΩΣΟΥΝ ΟΙ ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΝΑΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΛΕΟΝ ΑΝΑΣΤΑΛΤΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ»
ΤΟ ΒΗΜΑ	Η ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΠΑΣΧΕΙ ΑΠΟ ΠΑΙΔΙΑ	17/2/2002	«ΟΙ ΓΑΛΛΙΔΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΣΤΙΣ ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΟΙ ΙΤΑΛΙΔΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΙΣΠΑΝΙΔΕΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ»
ΤΟ ΒΗΜΑ	ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΑ	20/7/2003	«ΚΑΠΝΙΖΕΙ ΣΑΝ ΦΟΥΓΑΡΟ ΚΑΙ ΠΙΝΕΙ ΠΟΛΥ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΙΟ ΠΑΧΥΣΑΡΚΟΣ...ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΤΟ ΣΥΧΝΟΤΕΡΟ ΘΥΜΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΙΣΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ...ΠΡΟΣΒΑΛΕΤ ΑΙ ΑΠΟ ΚΑΡΔΙΑΓΓΕΙΑΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΚΙΝΟ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΟΝΑ ΑΛΛΑ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΑΙΣΙΟΔΟΞΟΣ

			ΘΕΩΡΕΙ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΑ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ –ΠΙΣΤΕΥΕΙ ΑΚΡΑΔΑΝΤΑ ΟΤΙ Η ΖΩΗ ΕΙΝΑΙ ΩΡΑΙΑ.»
ΤΟ ΒΗΜΑ	ΥΠΟΓΕΝΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΑΠΕΙΛΕΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	6/3/2007	«ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΓΟΝΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΕ ΚΑΤΕΧΕΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΓΕΓΟΝΟΣ ΠΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΒΑΣΙΚΗ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΓΗΡΑΝΣΗΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΧΩΡΑ»
ΤΟ ΒΗΜΑ	ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟ ΤΟ 2030 Η ΕΛΛΑΔΑ	18/4/2007	«ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΑ ΚΑΙ ΛΙΓΟΤΕΡΟΥΣ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΥΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΘΑ ΧΡΕΙΑΣΤΟΥΝ ΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»
ΤΟ ΒΗΜΑ	ΦΘΙΝΕΙ ΤΟ ΠΡΟΣΔΩΚΙΜΟ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ	18/10/2007	«ΟΛΟ ΚΑΙ ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΗ ΘΕΣΗ ΣΕ ΟΤΙ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΠΡΟΣΔΩΚΙΜΟ ΖΩΗΣ ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΕΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΕ»
ΤΟ ΒΗΜΑ	ΕΧΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΥΣ ΘΑΝΑΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	23/11/2007	«ΟΙ ΝΕΟΙ ΠΕΘΑΙΝΟΥΝ ΑΠΟ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΛΛΑ ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΙ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΥΝ ΟΤΙ Η ΧΩΡΑ ΔΙΑΘΕΤΕΙ ΤΟΥΣ ΛΙΓΟΤΕΡΟΥΣ ΧΡΗΣΤΕΣ ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΙΚΑ»
ΤΟ ΒΗΜΑ	ΧΩΡΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΥΝΗ ΕΛΛΑΔΑ	3/4/2007	«ΩΣ ΤΟ 2035 ΣΧΕΔΟΝ 3/10 ΕΛΛΗΝΕΣ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΑΝΩ ΤΩΝ 65»
ΤΟ ΒΗΜΑ	ΓΕΡΝΟΥΝ ΚΑΙ ΟΣΟ ΝΟΥΠΩ ΛΙΓΟΣΤΕΥΟΥΝ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ	27/7/2008	«ΑΝ ΕΠΑΛΗΘΕΥΘΟΥΝ ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΤΗΣ EUROSTAT ΟΙ ΜΟΝΟΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ. Ο ΠΡΩΤΟΣ ΘΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΠΑΙΡΕΤΑΙ ΟΤΙ Η ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΥΨΗΛΗ ΚΑΙ Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΟΤΙ Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΘΑ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΕ ΧΑΜΗΛΑ ΕΠΙΠΕΔΑ.
ΤΟ ΒΗΜΑ	ΕΙΜΑΣΤΕ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ	17/1/2009	«Η ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΣΤΗ

			ΧΩΡΑ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΜΗ ΑΝΑΣΤΡΕΨΙΜΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ
ΤΟ ΒΗΜΑ	ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΕΘΑΙΝΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΡΔΙΑΚΑ	6/1/2010	«ΒΛΑΠΤΙΚΕΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΜΑΣ»

Βιβλιογραφία

Laura Stark, Haris Peter Kohler, “The popular debate about low fertility: An analysis of the German Press, 1993-2001.

Laura Stark, Haris Peter Kohler, “The debate over low fertility in the popular press: A cross-national comparison”, 1998-1999

Shirlene Badger, “ I lead an ordinary life, Media discourses on falling fertility in Australia”, 2001

«Θερίζουν» τροχαία, κάπνισμα και ποτό, Έθνος, 7/12/2005

«Πρώτη αιτία θανάτου τα τροχαία», Έθνος, 28/9/2005

«Γηροκομείο» η Ελλάδα, Έθνος, 14/9/2006

«Η παχυσαρκία εχθρός της γονιμότητας των γυναικών», Έθνος, 14/9/2006

«Οι 12 «πληγές» της ελληνικής οικονομίας», Έθνος, 30/1/2007

«Θανατηφόρες...συνήθειες», Έθνος, 18/10/2007

«Το τσιγάρο είναι δολοφόνος», Έθνος, 31/5/2007

«Γερνά και μειώνεται ο πληθυσμός της Ευρώπης», Έθνος, 28/8/2008

«Η Ελλάδα που γερνάει», Έθνος, 22/10/2008

«Δημογραφικό sos για την ΕΕ.», Έθνος 26/8/2008

«Η οικογένεια στην Ελλάδα», Έθνος, 5/5/2008

«Φονική η έλλειψη προληπτικών εξετάσεων», Έθνος, 31/10/2008

«450 λιγότεροι θάνατοι, Έθνος, 23/4/2008

«Τα παιδιά των Ελλήνων», Έθνος, 2008

«Οι 7 πιο βλαβερές συνήθειες των Ελλήνων», Έθνος, 4/10/2008

«Ο τρόπος που ζουν σήμερα οι ελληνίδες», Έθνος, 27/5/2008

«Αδράνεια για την υπογεννητικότητα», Έθνος, 2008

«Οι κακές συνήθειες βλάπτουν την γονιμότητα», Έθνος, 7/11/2009

«Πώς να ζήσετε ως τα 100», Έθνος, 6/8/2009

«Ζούμε περισσότερο αλλά χειρότερα», Έθνος, 6/6/2009

«Ζούμε πλέον λιγότερο από τους Ευρωπαίους», Έθνος, 30/5/2009

«Η κρίση φέρνει και... περισσότερες γεννήσεις», Έθνος, 11/9/2009

«Πολύτεχνες οικογένειες στην Ελλάδα», Έθνος, 7/4/2009

«Ρυθμός αύξησης 30% για την Τρίτη ηλικία», Έθνος, 13/2/2009

«Νέα λουκέτα σε σχολεία της περιφέρειας», Έθνος, 21/7/2009

«Θλιβερό ρεκόρ στους θανάτους παιδιών από τροχαία», Έθνος, 24/11/2009

«Η ανεργία αυξάνει τη θνησιμότητα», Έθνος, 16/3/2010

«Εμείς εδώ γεννηθήκαμε δεν ξέρουμε άλλη πατρίδα», Έθνος, 10/1/2010

«9 δις άνθρωποι το 2040», Έθνος, 10/2/2010

«Τρώμε, δεν γεννάμε», Ελευθεροτυπία, 13/6/2001

«Μείωση των γεννήσεων, «μικρό» αντίδοτο στη φτώχεια», Ελευθεροτυπία, 4/12/2002

«Πρωταθλήτρια η Ελλάδα στην αύξηση των θανάτων», Ελευθεροτυπία, 20/12/2002

«Επικίνδυνες αναπνοές», Ελευθεροτυπία, 26/8/2002

«Κάθε χρόνο γεννάμε λιγότερο», Ελευθεροτυπία, 20/3/2003

«Γήρανση: Χάλκινο μετάλλιο στην Ελλάδα», Ελευθεροτυπία, 30/1/2004

«Μετανάστες γιατί χανόμαστε», Ελευθεροτυπία, 15/4/2004

«Αλλά τα φάρμακα μείωσαν τη θνησιμότητα», Ελευθεροτυπία, 7/12/2005

«Μέση ευρώ – θνησιμότητα τα 64», Ελευθεροτυπία, 7/2/2006

«Άρχισε η σταδιακή μείωση του πληθυσμού», Ελευθεροτυπία, 17/2/2007

«7000 Έλληνες πεθαίνουν ετησίως από παχυσαρκία», Ελευθεροτυπία, 24/10/2007

«Τρώμε τη ζωή με το... κουτάλι», Ελευθεροτυπία, 18/10/2007

«Πόσα χρόνια ζούμε;», Ελευθεροτυπία, 19/6/2007

«Οι μετανάστες γέμισαν τα σχολεία», Ελευθεροτυπία, 19/12/2007

«Αθήνα: Παιδιά μεταναστών το 27% των μαθητών», Ελευθεροτυπία, 31/10/2007

«Η Ελλάδα χρόνο με τον χρόνο γερνάει και «μικραίνει».» Ελευθεροτυπία, 28/9/2007

«Άνω των 65», Ελευθεροτυπία, 1/10/2007

«Το 17% των Ελλήνων είναι άνω των 65 ετών», Ελευθεροτυπία, 1/10/2008

«Πολιτικός 1/3 γάμους», Ελευθεροτυπία, 13/2/2009

«Η Ευρώπη βγαίνει στη.. σύνταξη», Ελευθεροτυπία, 28/8/2008

«Όλο και μεγαλύτερες παντρεύονται οι γυναίκες», Ελευθεροτυπία, 13/5/2008

«Μείωση των ανέργων «χάρη» στη μείωση των γεννήσεων!», Ελευθεροτυπία, 8/2/2008.

«Η Ελλάδα γερνάει και «χάνει πληθυσμό», Ελευθεροτυπία, 8/2/2008

«Η Ελλάδα γερνάει», Ελευθεροτυπία, 16/3/2009

«Ακόμα πιο πολύ Γηραιά Ήπειρος», Ελευθεροτυπία, 12/3/2009

«Μείωση των Ελλήνων κατά 41600 και αύξηση των αλλοδαπών κατά 52600 την τριετία 2005-2007», Ελευθεροτυπία, 26/2/2009

«Εκρηκτικό πρόβλημα ο υπερπληθυσμός», Καθημερινή, 8/11/2001

«Καταρρέουμε... δημογραφικά», Καθημερινή, 9/9/2001

«Πρώτοι στη βρεφική θνησιμότητα», Καθημερινή, 11/8/2001

«Και υγιείς και μακρόβιοι οι Έλληνες», Καθημερινή, 17/6/2001

«Αγγίζει τη μηδενική αύξηση ο πληθυσμός στην Ελλάδα», Καθημερινή, 8/6/2001

«Πλήθυνση λόγω μεταναστών», Καθημερινή, 12/1/2002

«Επιβράδυνση της πραγματικής σύγκλισης», Καθημερινή, 3/2/2002

«Ο πληθυσμός της γης γερνάει πολύ γρήγορα», Καθημερινή, 1/3/2002

«Το παγκόσμιο δημογραφικό πρόβλημα και οι παράμετροί του», Καθημερινή, 13/4/2002

«Σβήνουν χωρίς παιδιά τα χωριά», Καθημερινή, 21/4/2002

«Σβήνουν χωρίς γεννήσεις τα χωριά», Καθημερινή, 21/4/2002

«Διπλάσιος ο πληθυσμός των αναπτυσσόμενων χωρών σε 50 χρόνια», Καθημερινή, 11/7/2002

«Η Ελλάδα τις τελευταίες δεκαετίες δεν γεννά και δεν παράγει», Καθημερινή, 24/8/2002

«Η γονιμότητα των μεταναστών αλλάζει το δημογραφικό», Καθημερινή, 24/8/2002

«Η κοινωνία σε μετάλλαξη», Καθημερινή, 17/12/2002

«Το κοινωνικό πορτρέτο της Ελλάδας», Καθημερινή, 17/12/2002

«Γερνάμε και δεν κάνουμε όσα παιδιά θέλουμε», Καθημερινή, 17/12/2002

«Η κρυφή δημογραφία της παραγωγικότητας», Καθημερινή, 1/9/2002

«Χαμηλή γεννητικότητα στις φτωχές περιφέρειες», Καθημερινή, 6/1/2002

«Χρειαζόμαστε ακόμη... πιο πολλούς απογόνους», Καθημερινή 3/10/2004

«Οι θάνατοι ξεπέρασαν τι γεννήσεις», Καθημερινή, 31/10/2004

«Οι συνέπειες από τη γήρανση του πληθυσμού», Καθημερινή, 27/5/2004

«Λιγότεροι κατά 20% οι Ευρωπαίοι το 2050», Καθημερινή, 8/4/2005

«Οι θάνατοι Ελλήνων ξεπέρασαν τις γεννήσεις τη δεκαετία του 90'», Καθημερινή, 16/1/2005

«Πρόβλημα ηλικιών», Καθημερινή, 13/3/2005

«Χώρα γεμάτη.. ρυτίδες η Ελλάδα», Καθημερινή, 13/5/2008

«Ελλάδα, μια χώρα που γερνάει», Καθημερινή, 13/5/2008

«Η Ελλάδα «γερνά» με ταχείς ρυθμούς χρόνο με τον χρόνο», Καθημερινή, 13/2/2009

«Ελιξίριο αντι-γήρανσης της Ελλάδας η αθρόα εισροή μεταναστών», Καθημερινή, 12/3/2009

«Βόμβα στο ασφαλιστικό σύστημα η γήρανση του πληθυσμού», Καθημερινή, 4/3/2010

«Η Ασία γεννά η Ευρώπη γερνά», Τα Νέα, 25/9/1999

«Εκτός συνόρων δημογραφική έκρηξη», Τα Νέα 29/10/1999

«Θραύση η υπογεννητικότητα θα μειωθεί και ο πληθυσμός της Ελλάδας», Τα Νέα, 11/8/1999

«Στην Ελλάδα λιγότερες εξωγαμίες γεννήσεις», Τα Νέα, 25/11/1999

«Εκκληση πολυτέκνων», Τα Νέα, 16/9/1999

«Αυστρία-Φινλανδία-Γερμανία και Ελλάδα κάνουν όλο και πιο λίγα παιδιά. Πρωτιά στην υπογεννητικότητα», Τα Νέα 13/2/1999

«Φταίνει οι φτωχοί που γεννοβολούν», Τα Νέα, 7/2/2000

«Αυξήθηκε ο συνολικός πληθυσμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης λόγω μεταναστευτικού ρεύματος», Τα Νέα, 21/8/2000

«Τα λιγότερα μωρά γεννήθηκαν πέρσυ στην Ευρώπη. Μεγάλο ποσοστό ζευγαριών αντιμετωπίζουν πρόβλημα γονιμότητας», Τα Νέα, 22/1/2000

«Προβολές. Η γήρανση απειλεί την Ευρώπη», Τα Νέα, 14/1/2000

«Αυστραλία. Αυξήθηκαν οι γεννήσεις λόγω...Ολυμπιακών», Τα Νέα, 6/12/2001

«Εμπρός να κάνουμε παιδιά!», Τα Νέα, 7/6/2002

«Μισό δις Αμερικάνοι», Τα Νέα, 27/8/2002

«Ζητούνται παιδιά», Τα Νέα, 20/2/2002

«Λιγότεροι και γερασμένοι», Τα Νέα, 4/12/2002

«Που χρόνος για παιδιά», Τα Νέα, 24/8/2002

«Μπειμπι μπουμ α λα ελληνικά», Τα Νέα, 18/12/2003

«Έβαλαν φόρο κατά της υπογεννητικότητας», Τα Νέα, 2/5/2003

«Γράμματα στις Ματιές» Δημογραφικά, Τα Νέα, 22/7/2003

«Η πληθυσμιακή έκρηξη αναβάλλεται», Τα Νέα, 6/6/2004

«Από την παραδοσιακή στη μονογονεϊκή οικογένεια», Τα Νέα, 25/11/1999

«Χώρα με... μοναχοπαίδια», Τα Νέα, 30/12/2004

«Η Ελλάδα έχει από τα λιγότερα και χαμηλότερα επιδόματα», Τα Νέα, 13/3/2004

«Αδειάζουν τα Θρανία στα σχολεία», Τα Νέα, 22/6/2004

«Δεν φθάνουν ούτε για πάνες», Τα Νέα, 13/4/2004

«Η υπογεννητικότητα torπίλη στο ασφαλιστικό», Τα Νέα, 22/1/2004